

hallitusohjelmaan kuuluvat kysymykset tuntuivat arveluttavan painavilta. Mm. palkansaajien piirissä oli selvästi vallalla se käsitys, että linnarauhasopimus pääasiallisesti oli heidän hallituslojaalisuutensa ansiosta koitunut palkansaajille ainakin markkamääräisesti tappioksi. Palkat olivat pysyneet paikoillaan, mutta useat hinnat olivat liikkuneet ylöspäin. Kun ns. tasapaino-ohjelmassa, jonka oleellinen osa sisältyi myös hallitusohjelmaluonnokseen ja hallitusohjelman muutkin kohdat näyttivät pyrkivän jäädyttämään linnarauhan päättyessä syntyvän tilanteen, suhtautui mm. SAK hyvin kriittillisesti tehtyihin suunnitelmiin ja vaati niihin huomattavia korjauksia. Silloin keskusteltiin mm. hyvin perusteellisesti uudesta elinkustannusindeksistä, jonka suhteen SAK:n vaatimuksena oli tarkoituksenmukaisempi indeksin peruste ja lupaus ns. 30 pisteen hinnanalennuksista jne. Puolueneuvoston kokous päätti silloin esitetyistä epäilyksistä huolimatta valtuuttaa Puoluetoimikunnan jatkamaan neuvotteluja uuden, lähinnä samalle pohjalle rakentuvan hallituksen aikaansaamiseksi. Ohjelman suhteen asetuttiin monessa kohdassa kannattamaan niitä ajatuksia, joita SAK:n edustajain taholta hallitusohjelman suhteen oli esitetty. Keskustelussa ja suoritetuissa äänestyksissä ei kuitenkaan haluttu näitä vaatimuksia asettaa esteeksi hallitusyhteistoiminnalle ja siten hallitusohjelman hyväksymiselle.

Vaivalloisten neuvottelujen jälkeen syntyi maalaisliiton kanssa sopimus hallitusyhteistoiminnasta sillä pohjalla, kuin Puolueneuvoston kokoukselle esitetyissä luonnoksissa oli edellytetty. SAK:n vaatimuksesta tehtiin myös eräitä lisäsopimuksia mm. "30 pisteen hinnanalennuksista" lokakuun aikana ja uuden elinkustannusindeksin basiksen tarkistamisesta. Käytännössä tuo pistetavoittelu valitettavasti kuitenkin jää pääasiallisesti paperille, sillä osaksi oli teknillisesti mahdotonta ajaa hintojen alennuksia toivotussa ajassa ja määrässä läpi, osaksi esim. ns. vapaiden elintarvikkeiden hinnat pääsivät nousemaan samanaikaisesti, kuin mm. yli-

määräistuonnilla ja liikevaihtoveron poistotoimenpiteillä säännöstelyn-
alaisten tarvikkeiden hintoja voitiin - eräissä yksityistapauksissa mer-
kitykselliselläkin tavalla - alentaa.

Puolueneuvoston kokouksen silloiseen myönteiseen kantaan hallitus-
kysymyksessä lienee lähinnä vaikuttaneet seuraavat kolme pääseikkaa:

1) I n f l a a t i o m i e l i a l a oli selvästi väistymässä.
Ihmiset olivat yleensä väsyneet alituisen hintojen ja palkkojen kilpa-
juoksuun ja siitä johtuvaan yleiseen sekavuuteen ja yleiseen luottamuk-
sen puutteeseen. Toivottiin "lujia toimenpiteitä" tilanteen korjaami-
seksi.

2) Kokemukset o p p o s i t i o k a u d e s t a v. 1950 olivat
peloittavat. Olihan tosin voitu väläyttää mm. ammattijärjestön suurta
vaikutusvaltaa, mutta vain yleislakon uhkaa käyttämällä ja tavalla, joka
oli yleispoliittisesti mitä arveluttavin. Poliittinen kilpajuoksu äärim-
mäisyysainesten kanssa oli kuitenkin niin SAK:ssa kuin poliittisellakin
toimintakentällä ajanoloon toivotonta.

3) T a l o u d e l l i s e t edellytykset olivat vuosi sitten
sellaiset, että olisi ollut suorastaan anteeksiantamatonta heittäytyä
hallitusvastuusta ja jättää silloin yrittämättä rahanarvon todellista
vakauttamista ja edellytyksien luomista talouspoliittiselle tasapaino-
politiikalle - tai antaa toisten korjata sato kuukausia kestäneistä pon-
nisteluista, joiden johdossa sos.dem. puolueella oli ollut raskain teh-
tävä. Maailmanmarkkinoilla olivat jo liiankin kauan vallinneet korkea-
konjunktuurit nimenomaan juuri meidän vientiartikkeliemme kohdalla
ilman, että olisi suunniteltu toimenpiteitä niiden ohjaamiseksi tukemaan
taloudellista tasapainopyrkimystä. Vaikka jo siinä vaiheessa oli lasku-
suunnan merkkejä, niiden katsottiin kuitenkin olevan niin kaukana, että
oli käytettävissä aikaa tasapainopyrkimysten toteuttamiseksi. Kun inflaa-
tiosta oli riittävästi kärsitty, kun sen seuraukset olivat kouraantuntu-

valla tavalla kaikkien tiedossa, oli vain luonnollista, että riskeerattiin jatkamalla hallituspolitiikkaa tavoitteena vakava pyrkimys lujemman ja johdonmukaisemman talouspolitiikan aikaansaamiseksi kuin siihen mennessä yleensä sodan jälkeen. Tilannekatsauksessa 19.9.1951 sanottiinkin: "Yleisesti ottaen tilanne ei suinkaan näytä toivottomalta, vaan pikemminkin hienoista optimismia herättävältä. Paljon riippuu kuitenkin siitä, missä mielessä me itse asioita katselemme. Ehkä nyt vihdoinkin on aika pyrkiä kypsään ratkaisuun, joka ottaa huomioon mahdollisuutemme ja vaihtoehtomme. Siinä mielessä lienee sanottava, että paljon puhuttu indeksiajattelu on tosin valppauden, mutta samalla myös kaavoihin kangistumisen merkki. Nyt jos koskaan ratkaisu on meidän omissa käsissämme. Eräs ratkaisukeino onkin muodostumassa valmiiksi. Toiset vaihtoehdot ovat niinikään tiedossamme. Hieman rohkeasti voisi ehkä väittää, ettei pulma ole enää niinkään paljon edullisimman ratkaisun löytämisessä, vaan sen tunnustamisessa... Jos nykyisestä hallitus-pohjasta luovuttaisiin, olisi lähinnä seuraavat mahdollisuudet: 1) porvarillinen hallitus, 2) ns. työmarkkinahallitus, 3) maalaisliittolais-kommunistinen hallitus tai 4) sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. Mikään tuollainen hallitus ei voisi hoitaa asioita sen paremmin poliittisesti kuin vakauttamispyrkimyksenkään kannalta... Tähän mennessä on tehty lukuisia yrityksiä 'kompensaatiolinja-pohjalla'. Ne ovat aina päättyneet siihen, että inflaatio on jatkunut. Nyt kannattaa kerrankin yrittää toista tietä. Vaikka epäonnistuttaisiinkin, tulos ei voi olla huonompi, kuin että pudotaan takaisin entiselle epävarmalle ja sekä taloudellisesti että poliittisesti liukuvalla pohjalle."

Nykytilanteen yleisarvostelu

Edellä esitetty kertaus edellisen Puolueneuvoston kokouksen tunnelmista ei ole tarkoitettu vain muistin virkistämiseksi. Pyrkimyksenä on sen lisäksi alleviivata silloisen tilanteen sisältämiä myönteisiä mahdol-

lisuuksia ja sitä seikkaa, että ratkaisun tekeminen oli siitä huolimatta vaikeata. Tilanne on tänä päivänä, vuoden kestäneen ns. vakauttamispolitiikan jälkeen huomattavasti toisenlainen. Kotimaan tilanteen kannalta se on paljon selkeämpi, mutta kansainvälisten taloudellisten markkinoiden kannalta oleellisesti huonompi. Joku syrjästä katsoja voisi, niinkuin oppositiopuolueet ovat kuorossa yrittäneet tehdä, sanoa, että "siinäpä sitä nyt ollaan. Pää tulee vetävän eteen!"

Tilanne ei kuitenkaan ole näin synkkä. Ensiksikin viime vuonna asetettu tavoite on pääosaltaan kiistattomasti saavutettu. Rahanarvo on vakautunut. Toinen tavoite, suuremman tasapainon aikaansaaminen muusakin talouselämässämme on sekin huomattavasti edistynyt. Kolmanneksi: Vientikonjunktuurit maailmanmarkkinoilla ovat tosin kääntyneet eräiden artikkeliemme kohdalla pahasti laskusuuntaan, mutta vielä on ennenaikaista puhua täydellisestä lama- ja pulakaudesta. "Korean-konjunktuurit" eivät vielä ole lopussa. Sitäpaitsi maailmanmarkkinoiden tilanteeseen on ratkaisevalla tavalla vaikuttanut eräiden vientimaittemme yhteinen sopimus mm. selluloosan ja sahatavaran hintojen alentamisesta. Käynnissä on siis ulkomaankajppapoliittinen kissanhännänveto.

Tietysti puheenaoleva kehitys talouselämässämme ei ole ollut mahdollinen ilman huomattavia uhrauksia. Paitsi sitä menetystä, mikä aiheutui lähinnä kuluttajille ja palkansaajille niiden indeksikorotusten "unoh-tamisen" takia, joita ei huomioitu uudessa elinkustannusindeksissä osittain sen vuoksi, että ne eivät todellisuudessakaan olleet ulosmittauskelpoisia, sekä osaksi toteuttamatta jääneitä hinnanalennuksia, palkansaajat ja myös maaseudun pieneläjät ovat joutuneet kokemaan menoissaan subventioiden poistamisesta johtuneen hintojen nousun. Sen lisäksi eräiden elintarvikkeiden hinnat ovat edelleen päässeet liukumaan ylöspäin ja uhkaamassa on ollut parhaillaan ajankohtaisena oleva vuokratkysymys. Kaikki nämä varjopuolet ovat tiedossa. Ja niiden synnyttämä paine luon-

luonnollisesti lisääntyy ajan mukana. Mutta kun epäilykset vielä vuosittain kohdistuivat siihen, että nämä jo silloin tiedossa olevat menetykset mahdollisesti tulisivat olemaan turhia, että ne kenties eivät johtaisikaan olojen vakiintumiseen, voidaan nyt todeta, että epäilykset ovat tässä suhteessa osoittautuneet vääriksi.

Kiirehdin kuitenkin heti lisäämään tähän, -että noiden epämielilyttävien toimenpiteiden painoa on huomattavasti lisännyt hallituskumppaniemme tapa suhtautua hallitussopimukseen. Meidän asenteemme on perustunut vilpittömään lojaalisuuteen hallitussopimuksen yksityiskohtiin nähden. Perustellusti voidaan sanoa, että toisten hallitusryhmien kannanottoja on leimannut yritys tulkita jokaista heille epämieluisaa kohtaa hallitussopimuksessa uudelleen usein äärimmäiseen epälojaalisuuteen saakka. Se on usein saattanut hallitusyhteistoiminnan jatkamisen kyseenalaiseksi, samalla kun se on aiheuttanut sen, että tähänastisen hallituspolitiikan paino parhaistakin yrityksistämme huolimatta on ollut enemmän palkansaajien ja kuluttajien puolella kuin esim. metsänomistajien tai vientikapitalistien. Sitäpaitsi eräitä tärkeitä hallitusohjelman kohtia on jäänyt kokonaan toteuttamattakin, kuten metsäverotuksen tehostaminen ja laki maataloustulon vakauttamisesta sekä viime keväänä tehty sopimus alennuskorttijärjestelmän toteuttamisesta ym. On myös eräitä sopimuskoh-
tia, jotka hallituskumppaniemme viivyttelyn johdosta ovat vain osittain toteutuneet, kuten esim. edellä mainitut hinnanalennukset, ja toisia, kuten pyöreän puun säännöstelyä ja vientimaksuja koskeva kohta, joissa sovittu päätös saatiin aikaan vasta kuukausimääriä kestäneen eduskuntakäsittelyn jälkeen ja silloinkin vain selvän hallituksen hajoamisen uhan edessä.

Edellä on ehkä liioitellustikin korostettu hallituspolitiikan varjo-
puolia meidän kannaltamme arvosteltuna. Mutta se on varmasti paikallaan sen vuoksi, ettei Puolueneuvoston kokous olisi siinä käsityksessä, että

puolueemme johtoelimet tai niiden edustajat hallituksessa olisivat tietämättömiä tapahtuneista pettymyksistä. Voidaankin perustellusti kysyä, eikö noiden toteuttamatta jääneiden ja hallitussopimukseen perustuvien kysymysten esille tullessa ole vaadittu niiden tinkimätöntä toteuttamista toisten hallituskumppanien taholta. Vai ovatko kenties hallitus-tuolit muodostuneet sosialidemokraateillekin niin tavoiteltaviksi, ettei niistä hennota luopua, vaikka tilanne asiallisesti niin vaatisi. Kukaan meikäläinen ei ole viimeksi mainittua olettamusta tehnyt eikä siihen ole aihettakaan. Syyt siihen, että meidän taholtamme on osoitettu pitkämielisyyttä hallituskysymyksissä näissäkin olosuhteissa, ovat olleet useamman laatuisia. Ensiksikin puoluetoverimme ovat hallituksessa Puolueneuvoston, Puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän suostumuksella, etten sanoisi nimenomaisen vaatimuksen perusteella. Minkään tässä mainitun elimen taholta ei ole vaadittu heidän poiskutsumistaan. Toiseksi tiedot mielialoista puolueväkemme ja yleensä kannattajajoukkojemme piirissä eivät ole olleet läheskään niin huolestuneita tilanteen johdosta kuin esim. puolitoista vuotta sitten, kun hallitusyhteistoimintaan ryhdyttiin, puhumattakaan niistä mielialoista, jotka olivat vallalla linnarauhasopimuksen päättyessä. Kolmantena asiaan vaikuttavana tekijänä mainittakoon, että muut hallituspuolueet ovat rakenteeltaan kikkera muuta kuin puolueita. Ne ovat hajanaisia yhteenliittymiä niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolellakin. Vain vähitellen heihin voidaan istuttaa käsitys mm. tinkimättömästä lojaalisuudesta tehtyihin sopimuksiin nähden. Korostettakoon vielä lisäksi sitä, että ns. vakauttamispolitiikan ansiosta muutkin kuin vain eräät hyvin suppean talouspoliittisen sisärenkaan piiriin sekä armoitettujen "talouspoliittisten asiantuntijoiden" joukkoon lukeutuvat poliitikot voivat asiallisestikin osallistua kansantaloutemme ja samalla poliittisen elämämme heikkouksien ja vaikeuksien kartoittamiseen. Joskaan ei vielä saada ehdottoman täsmällisiä numeroita ulkomaankaupastamme ja vientiteollisuudestamme esim. maatalouteen saakka, ei toki enää tarvitse

perustaa vaatimuksia talouspolitiikasta sokeasti tehtyjen olettamusten varaan tai tyytyä edellä mainittujen harvalukuisten ja omasta auktoriteetistaan tärkeiden ns. talouspoliittisten viisaiden ajatusrakennelmiin. Tavallisella Elon tai Ojalan laskuopilla päästään hyvinkin tyydyttäviin lopputuloksiin.

Edellä sanottujen näkökohtien lisäksi, jotka tietysti ovat poliittisesti hyvin merkittäviä, on tarkasteltava tiettyjä talouspoliittisia tekijöitä, jotka nekin meidän käsityksemme mukaan puhuvat välttämättömyydestä punnita mm. hallituskysymystä edelleenkin yhteistoiminnan jatkamisen kannalta.

II. TALOUSPOLITIIKKAMME NYKYHETKEN KEHITYSILMIÖISTÄ

Konjunktuurivaihteluista

Tunnettu tosiasia on, että meidän kansantaloutemme on pääasiassa vientimme yksipuolisuuden vuoksi erittäin suhdanneherkkää. Muutamien viimeksi kuluneiden vuosien sisällä olemme siitä saaneet kouraantuntuvia todistuksia. Mitään 30-lukuun verrattavia lamakausia ei tosin ole vielä esiintynyt, mutta vakavia häiriöitä talouselämällemme on silti aiheutunut laskukonjunktoureista työttömyyden sekä nousukonjunktoureista yli-investointien, inflaation ym. muodossa. Ensimmäinen selvä laskusuhdanne sattui Fagerholmin hallituksen aikana vv. 1949-1950. Sen jälkeen tuli yllättävän voimakas nousukausi, joka jatkui viime vuoden lopulle saakka. Ja nyt eletään jälleen laskusuhdanteiden merkeissä. Maailmanmarkkinoilla alkanut laskusuunta on yhä jatkunut, viime viikkoina kuitenkin huomattavasti hiljenneellä vauhdilla. Onpa olemassa merkkejä ainakin sahatavaran kohdalla kauppojen vilkastumisestakin. Käännelaskusuuntaan on itse asiassa ollut odotettu. Olivathan metallituotteiden ohella puu- ja paperiteollisuuden tuotteet niitä kansainvälisiä raaka-aineita, joita oli niukimmin saatavissa ja joita toisaalta mm. sota-

konjunktuurien vuoksi eri maissa kipeästi kaivattiin. Kun kysyntä voimakkaasti kasvoi, hinnat nousivat vielä voimakkaammin sekä puujalosteiden että raaka-aineen kohdalla. Syntyi suoranainen ostokilpailu. Hinnanousu johti ostokiikoon, joka puolestaan aiheutti myös ostajamaissa varastojen suuren kasvun. Kun varastot olivat huomattavasti kasvaneet ja samalla yleinen poliittinen tilanne väliaikaisesti rauhoittunut, syntyi maailmanmarkkinoilla odottava tilanne, jota ostajamaat saattoivat käyttää hyväksensä. Englannin, Ranskan ja Länsi-Saksan toimenpiteet hintojen alentamiseksi johtivat välittömästi puunjalostusteollisuuden hintojen laskuun noin neljänneksellä. Tällä hetkellä ne ovat eräiden tuotteittemme osalta suurempiakin. Jo kesäkuussa vientituotteidemme myyntihinnat olivat enää vain noin 60 % korkeammat kuin vuoden 1950 alkupuolella ja vientihintojen suhde tuontihintoihin oli palautunut samalle tasolle kuin ennen Korean sotaa. Tämäkin suhde on kuitenkin edullisempi kuin parhaina rauhanvuosinamme.

Käännö maailmanmarkkinoilla on toistaiseksi kuitenkin pysynyt rajoitetuissa puitteissa. Se ei esim. ole koko painollaan päässyt vaikuttamaan kokonaistuotantoon ja työllisyyteen romahdusmaisella tavalla. Vaikkakaan ei ole mitään kiinteitä merkkejä laskun pysähtymisestä, ei toisaalta myöskään ole mitään varmoja merkkejä siitä, että laskusuunta jatkuisi. On olemassa mahdollisuus, että kysymyksessä on ollut vain huippuhintojen tasoitus, joka hintakilpailun ja varastoimiskriisin jälkeen voi tasapainoittua ja jatkua järkevämmissä puitteissa. On jo mainittu, että sahatavara tuotteiden kysyntä on alkanut vilkastua ostajien varastojen supistuttua ja heidän tultua vakuuttuneiksi siitä, etteivät myyntihinnat enää laske. Asia erikseen on, että myynnin kokonaismäärä joka tapauksessa on tänä vuonna laskeva siitä, mitä se oli viime vuonna. Esim. viime vuoden syyskuun loppuun mennessä oli sahatavaraa myyti yhteensä 705.000 standardtia. Tänä vuonna myynti oli vastaavana aikana vain 485.000 st. Kui-

tenkin lasketaan vuoden loppuun mennessä päästävän lähes 600.000 standarttiin.

Kansantulon kehitys

Yleiskuvan kansantaloutemme kehityksestä saa ehkä helpoimmin seuraamalla kansantulon muodostusta vuosina 1938-1951. Taulukko on seuraava:

Vuosi	Kansantulo	Reaalikansantulon indeksi	Tuotantoindeksi			
			maatal.	metsätal.	teollisuus	rakennustoiminta
	mrd. mk					
1938	29,74	100,0	100,0	100	100	100
1939	30,01	93,3	101	82	98	103
1940	33,75	85,7	79	61	73	80
1941	40,99	90,9	66	68	75	74
1942	49,99	95,1	64	67	78	61
1943	64,14	103,6	73	72	89	60
1944	70,37	101,7	66	61	83	53
1945	99,18	86,7	62	67	87	91
1946	156,37	97,4	67	110	105	105
1947	224,34	104,4	70	100	117	132
1948	306,78	111,2	84	84	133	138
1949	322,68	113,8	92	74	142	149
1950	414,74	119,9	100	74	145	158
1951	605,00	n. 132,0	-	-	-	-

Taulukko osoittaa, kuinka huomattava kasvu on tapahtunut kansantulon kehityksessä. Vuosi 1951 oli viennillemme erittäin edullinen, ja tämä puolestaan merkitsi kansantulollemme huomattavaa lisäystä. On luultavaa, että viime vuoden lopussa alkanut hintojen lasku tulee painamaan alas myös kansantulon kehityskäyrää.

Tuotantoindeksistä ilmenee se valitettava seikka, ettei sodan jälkeen voitu metsätaloudessa ja vientiteollisuudessa investoida niin paljon, että maanluovutuksen yhteydessä tapahtuneet teollisuuden menetykset olisi korvattu. Sotakorvaukset, siirtoväen sijoitus ja asuntotuotanto ovat vaatineet niin suuria sijoituksia, että talouselämämme muut alat ovat siitä kärsineet. Vientiteollisuuden alhainen kypsyysaste on vieläkin mm. vaikeana esteenä nousevalle kansantulolle.

Kansantulon tasainen nousu on tuotantoindeksin mukaan ollut seurausena lähinnä teollisuuden ja rakennustoiminnan kasvusta. Maanviljelyksen osuus tuskin tulee kansantulossamme nousemaan.

Hinta- ja palkkatilanteesta

Tilastot ovat hinta- ja palkkamarkkinoilla usein saaneet epäilyttävän leiman. Niiden merkitystä ei siitä huolimatta voida kiistää. Seuraavassa on puoluetoimiston asiantuntijain toimesta eri asiatietojen perusteella koottu indeksisarja, joka osoittaa hinta- ja palkkatilanteen kehitystä yleisesti hyväksytystä rauhanajan perusvuodesta 1938. Se on seuraava:

Vuosi	Elinkustanusindeksi	Tukkuhintaindeksi	Palkkaindeksi		
			teollisuus	maatalous	virkamiehet
1938	100	114			
1939			100	100	100
1945	282	438	442	398	296
1946	450	686	605	585	364
1947	584	825	815	870	508
1948	786	1.090	1.195	1.310	665
1949	799	1.098	1.267	1.376	702
1950	911	1.265	1.518	1.735	998
1951	1.061	1.809	2.054	2.201	1.247

Sotavuosien aikana inflaatio pysyi kurissa pakkotalouden avulla. Tilanne kärjistyi kuitenkin heti, kun sotataloudesta siirryttiin väli- rauhan synnyttämiin poliittisesti sekaviin oloihin. Yleinen väsymys ja epävarmuus synnytti "antaa mennä"-mielialan, jota kommunistien hillitön kiihoitus ja erilaisten häikäilemättömien "jobbarien" toiminta tavattomasti edisti. Tuloksena oli selvä inflaatiovyöry. Sitä jatkui aina vuoteen 1948 saakka.

Fagerholmin hallituskautena oli tilapäinen vakauttamiskausi, joka ilmenee selvästi vuosien 1948-49 luvuista. Poliittisista tekijöistä ja suhdannevaikeuksista johtui, että hallituksen ei silloin suotu viedä hyvin alkanutta taloudellista vakauttamispolitiikkaa päätökseen.

Vuosi 1950 merkitsi palkka- ja hintapolitiikassa täydellistä karusellia. Porvarillinen vähemmistöhallitus ei edes yrittänytkään pitää hintarintamaa kurissa, vaan aiheutti harkitsemattomilla toimenpiteillään hinnannousuja, jotka vuorostaan aiheuttivat ammattijärjestön vastatoimenpiteitten sarjan tunnetuin seurauksin.

Tuota taustaa vastaan on mielenkiintoista tarkastella hintojen ja palkkojen kehitystä vv. 1950-52 eli ns. vakauttamispolitiikan aikana. Syventymättä tässä yhteydessä tilastotutkimuksiin viitattakoon vain Puolueneuvoston jäsenille jaettuun valtiovarainministeriön kansantalousosaston "Talouspoliittiseen tilannekatsaukseen". Siitä mm. ilmenee, että ns. palkkapussin suuruus, joka vielä v. 1946 oli 168 mrd. markkaa ja v. 1949 180 mrd. markkaa, jo v. 1950 oli 230 mrd. markkaa ja v. 1951 324 mrd. markkaa. Kun otamme huomioon, että inflaatio ei varsinkaan vv. 1950-51 pystynyt järkyttämään näiden lukujen todistusarvoa, on palkkatilanteen yleistä kehitystä pidettävä tyydyttävänä, koska samanaikaisesti on voitu ylläpitää täystyöllisyyttä. Tilapäisesti metsänomistajat ja vientikapitalistit ovat konjunktuurivoittojensa ansiosta supistaneet palkkojen suhteellista osuutta kansantulosta, mutta se asia voi muuttua aivan päinvastaiseksi, kun täystyöllisyyttä laskukonjunktuurienkin aikana voidaan ylläpitää. Sanottu ei kuitenkaan merkitse sitä, että tyytyväisyys palkkarintamalla olisi yleinen. Eräissä tapauksissa on todettava, että esim. tietyillä tuotannonaloilla palkat ovat jääneet pahastikin jälkeen toivotusta tasosta.

Sotakorvauksien päättyminen

Syyskuun 19 p:nä 1952 päättyi eräs erittäin merkityksellinen vaihe Suomen historiassa. Sotakorvaustoimitukset olivat tulleet täsmällisesti suoritetuiksi. Vaikka asian yksityiskohdat ovat suuren yleisön tiedossa, niin talletettakoon Puolueneuvoston historiaan vielä katsaus eri vuosina suoritetuista korvausmääristä:

Vuosi	Milj. mk	Nykymarkkoissa	Sotakorvausmenot %:na valtion me- noista
1944	267	1.468	0,7
1945	6.917	26.776	16,1
1946	9.733	26.280	9,7
1947	12.333	25.900	14,0
1948	15.500	26.350	14,8
1949	13.446	20.169	10,1
1950	8.987	12.581	6,3
1951	14.250	14.250	7,2
1952	8.000	8.000	4,7

Sotakorvaus on vaatinut valtiobudjetistamme 162,6 mrd. markkaa. Vertauskohteena tälle summalle saamme viime vuoden suuresta tuonnista, joka nousi 155,5 mrd. mk:aan. Korvaus nousee maamme jokaista täysikasvuista ja työkykyistä henkilöä kohden n. 100.000 markkaan.

Kuluvan vuoden korvaukset muodostivat vain vajaat 5 % valtionbudjetista. Suurimmillaan menot olivat v. 1945, jolloin ne olivat 16 % budjetin menoista. Tuotannollisesti raskaimpina vuosina on pidettävä v. 1946 ja v. 1947, jolloin jouduimme vastikkeetta luovuttamaan Neuvostoliitolle n. 6 % kokonaistuotannostamme. Rasitusta lisäsi vielä se, että jouduimme tänä aikana toimittamaan pääosan niistä tavaroista, jotka Neuvostoliitto vaati korvaukseksi sen alueelta viedystä omaisuudesta.

Sotakorvaukset + muut suoritukset Neuvostoliitolle nousevat nykyarvossa laskettuna 200 mrd. mk:aan, joka vastaa lähes kolmannesta viime vuoden nettokansantulosta. Mainittakoon vielä, että tällä summalla voitaisiin poistaa asuntopula niin maaseudulta kuin asutuskeskuksista.

III. VIENTITEOLLISUUDESTA JA ULKOMAANKAUPASTA

Edellä on jo useassakin yhteydessä viitattu vientimarkkinoitten huonontuneisiin konjunktuihin kysynnän jyrkän vähenemisen ja hintojen alenemisen johdosta. On myös todettu, että tämä johtuu myös ostajamaittemme tarkoituksellisesta pyrkimyksestä huippuhintojen leikkaamiseen. Selluloosan vienti on tämän johdosta miltei kokonaan tyrehtynyt eikä kauppojakaan ole sen suhteen mainittavasti tehty. Sen sijaan sahatavaran kohdalla on ollut havaittavissa huomattavaa vientikauppojen vilkastumista. Pyöreän puun vienti on jatkuvasti ollut voimakasta ja ehkä juuri valtion ohjauksen vuoksi laajempaa kuin koskaan aikaisemmin.

Tilastollisesti oli alkuvuosi edellä sanotusta huolimatta erinomainen, mikä johtuu siitä, että vientikaupat päätetään useita kuukausia ennen laivausta. Vientihinnat ovat joulukuusta 1951 kuluvan vuoden kesäkuuhun mennessä laskeneet 21 %, kun tuontihinnat samanaikaisesti ovat pudonneet vain 3 %. Vaihtosuhteemme on siis puolen vuoden aikana huonontunut miltei viidenneksellä. Vielä pelottavammaksi tilanne tuntuu muodostuvan, kun tarkastellaan määriä. Tuonnin suuruus oli alkuvuoden kuluttua 65 % enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna ja 100 % suurempi vuosipuoliskon taitteessa kuin vastaavasti viime vuonna. Arvioidaan, että tuonnin ennätysluku - viime vuoden 155 mrd. markkaa, tulisi kohoamaan peräti 180 mrd. markkaan eli vain hiukan pienemmäksi kuin ennätysmäinen vienti korkeakonjunktuurivuonna 1951! Samanaikaisesti kuitenkin vienti pysähtyisi arviolta n. 150 mrd. markkaan tänä vuonna, vaikka arvioitaisiinkin, että se nykyisestään vuoden loppua kohti vilkastuisikin. Syyt tuonnin valtavaan kasvuun ovat moninaiset. Osaksi se johtuu jo viime syksynä päätetystä ylimääräistuonnista. Yleensä heikosti hoidetusta lisenssipolitiikasta on johtunut, että "avoimia lisenssejä" on tänä vuonna myönnetty yli 100 mrd. markan arvosta. Kun lisenssi-

toimikunta ei katso voivansa peruuttaa jo myönnettyjä lisensejä, tulee maahan jatkuvasti erilaisia tarvikkeita, jotka syövät valuuttavarastoamme. Valuuttareservi onkin niin huomattavasti supistunut, että tuontia on yksistään sen johdosta vuoden loppupuolella huomattavasti supistettava.

Sahateollisuuden on ollut pakko supistaa tuotantoaan 35 %. Selluloosateollisuuden supistus on 19 %, sanomalehtipaperin tuotanto on pysytellyt viimevuotisella tasolla. Muun paperin tuotanto on sitä vastoin pienentynyt 20 %. Koko vientiteollisuuden keskimääräinen tuotannon lasku on viime vuoden toisesta neljänneksestä 21,6 %.

Mielenkiintoisen ja hyvin merkityksellisen lisän ulkomaankaupassamme ovat muodostaneet Neuvostoliiton kanssa 5-vuotissopimuksesta käytyjen kauppaneuvottelujen lisäksi neuvottelut eräistä ylimääräistoimituksista sekä Neuvostoliiton ja Kiinan kanssa solmittu ns. kolmikantasopimus. Nämä neuvottelut ovat äskettäin päättyneet ja johtaneet sopimukseen, jolla sekä työllisyys- että ulkomaankaupan kannalta voidaan katsoa asemaamme huomattavasti helpotetun.

5-vuotiskauppasopimuksemme perusteella oli vientimme Neuvostoliittoon ja tuontimme sieltä 17 mrd. markkaa. Nyt tehdyissä lisäsopimuksissa sovittiin 5 mrd. markan lisäyksestä molempiin suuntiin. Kolmikantasopimuksella Suomi-Neuvostoliitto-Kiina vienti kohosi 4,9 mrd. markalla eli kaikkiaan 26,9 mrd. markkaan. Kun kolmikantasopimus edellyttää 2 mrd. markan arvoista tuontia Kiinasta, päättyy tuonti tämän vuoden osalta näiden sopimusten perusteella yhteensä 24 mrd. markkaan. Tähän tulee kuitenkin lisäksi 2 mrd. markan arvosta lisävientiä Kiinaan sekä yhteensä 4,9 mrd. markan arvosta lisätuontia Puolasta ja Tshekkoslovakiasta. Lopputulos merkitsee 28,9 mrd. markan vientiä ja yhtä suurta tuontia itään. Hinnat ovat yleensä noudattaneet maailmanmarkkinahintoja, joten niitä voidaan pitää tyydyttävinä. Viljaa on luonrollisesti jouduttu osta-

maan ehkä yli tarpeenkin, josta on aiheutunut tilapäistä vientiä Länsi-Saksaan, ja lisäksi on sokerin hinta korkeampi kuin maailmanmarkkinoilla kuljetuskustannuksetkin huomioiden.

Lisäsopimusten jälkeen Neuvostoliiton osuus kauppavaihdossamme tulee olemaan n. 1/5. Tämä seikka on luonnollisesti herättänyt kiinnostusta läntisissä kauppattavissamme. Mm. Englannin talouspiirit ovat sen johdosta suositelleet hallitukselleen, että sen tulisi "antaa Suomelle kauppapoliittista erikoiskäsittelyä", mikä kai olisi lähinnä tulkittava niin, että Englannin tulisi vointinsa mukaan asettaa Suomi suosituimmuusasemaan.

Voidaksemme oikein arvioida ulkomaankauppamme tämän hetken tilaa kokonaisuudessaan on syytä tarkastella tuonnin ja viennin vaihtelua eräinä vertailuvuosina.

<u>Vuosi</u>	Tuonnin arvo mrd. mk:ssa	Tuonnin volyymi	Viennin arvo mrd. mk:ssa	Viennin volyymi
1938	8,6	138	8,4	102
1948	66,4	121	56,5	67
1949	66,3	112	65,6	80
1950	89,1	120	81,5	88
1951	155,5	151	186,9	110

Taulukosta ilmenee selvästi, että viime vuosien tuonnin volyymi on ollut huomattavasti suurempi kuin viennin. Se seikka, että tuonnin ja viennin arvot ovat pysyneet jokseenkin tasapainossa, riippuu siitä, että sodanedelliseen aikaan verrattuna ovat vientihintamme kohonneet paljon voimakkaammin kuin tuontihinnat.

IV. TYÖLLISYYDESTÄ

Sosialidemokraattisen politiikan keskeisimpänä vaatimuksena on ohjelma täystyöllisyyden turvaamisesta. Korkean työllisyyden ylläpitäminen merkitsee tärkeimmän tuotannontekijän, ihmisen työvoiman, tehokasta käyttöä. Täystyöllisyys hyvin rationalisoidun tuotantoelämän, kaupan ja liikenteen sekä kulttuurin palveluksessa on nousevan elintason pääedellytys.

Olosuhteista johtuu, että ns. rakennetyöttömyyttä tiettyinä vuodenaikoina ilmenee. Sitä voidaan ennakolta suunnitelluilla toimenpiteillä lieventää. Toistaiseksi on kuitenkin ylivoimainen tehtävä estää sitä kokonaan. Paljon vakavampi vaara työllisyydellemme aiheutuu riippuvaisuudestamme ulkomaisista vientimarkkinoista ja niiden hintaheilahteluista. Lähinnä vaikutukset heijastuvat tällöin metsätaloutemme työllisyystilanteesta, mutta kun se on niin laaja, heijastuvat tuollaisen työllisyyden vaikutukset välillisesti kaikille muillekin elinkeinoelämämme työllisyysalueille, kuten rakennustoimintaan, kauppaan jne. Itään suuntautuva vientimme, joka sotakorvaustoimitusten luonteesta johtuen kauppasopimusten puitteissa merkitsee myös metalliteollisuutemme tuotteiden vientiä, on synnyttänyt omalaatuisen työllisyysongelman maassamme.

Mitään järjestelmää täystyöllisyyspolitiikan noudattamiseksi ei vielä ole. Eräänlaisia viitteitä sen suuntaviivoista metsätalouden piirissä antoi tosin suhdannepidätysjärjestelmä, joka vapaaehtoisella sopimuksella hallituksen ja vientipiirien kesken vuosi sitten aikaansaatiin. Tarkoituksenahan oli koota korkeakonjunktuurien aikana vientimaksurahasto, johon viejät siirtäisivät osan voittovaroistaan verovapaasti saadakseen ne sitten takaisin määrääjän kuluttua. Järjestelmä tavallaan päättyi alkuunsa sen vuoksi, että laskukonjunktuurit ilmenivät liian nopeasti sen tultua toteutetuksi. Tuollaisella pohjalla on kuitenkin pakko

jatkaa. On saatava aikaan järjestelmä, jonka avulla nousuvuosina voidaan hillitä voittojen hakeutumista liian voimakkaasti esim. laajaan investointitoimintaan sen eri muodoissa ja sen sijaan koota ne pahojen päivien, so. laskukonjunktuurien varalle. Kun laskukonjunktuurit tulevat, on noita varoja käytettävä niinkuin muitakin mm. julkisia varoja investointitoiminnan elvyttämiseen ja ylläpitämiseen. Samanaikaisesti on voitava järjestelmällisesti suunnata noiden varojen käyttöä metsänparannusta, metsäteiden, uittoväylien ym. tuotantoa tehostavien tarkoituksien toteuttamiseksi työllisyystöinä. Siten laskukauden heikkousilmiöt voidaan estää ajautumasta nimenomaan juuri palkansaajien ja työläisten harteille, samalla kun voidaan suorittaa kansantaloudellisesti hyödyllistä työtä ja siten valmistaa yhä parempia edellytyksiä tuotannolle, kun merkkejä nousukonjunktoureista jälleen ilmenee.

Tällaiset kaavailut ovat vielä suunnitteluasteella. Niiden toteuttamista vaativat lähinnä sosialidemokraatit, kun sen sijaan työnantajat luonnollisesti pyrkivät kaikin keinoin, kuten myös ns. vapaayritteliäisyyden äänitorvet vastustamaan viennin sitomista "suunnitelmatalouden kaavamaisuuteen", kuten sanotaan. Positiivisena ilmiönä mainittakoon, että lähinnä keskustaan lukeutuvat porvarilliset asiantuntijat suunnittelu-neuvostossa kuitenkin ovat muodossa tai toisessa konjunktuurivaihteluja tasoittavan järjestelmän kannalla. Ilmeisesti myös maalaisliitto on taipuvainen suhtautumaan suunnittelutoimenpiteisiin myönteisesti, vaikka sillä taholla luonnollisesti pelätään kaikkia sellaisia toimenpiteitä, jotka mahdollisesti voivat vaikuttaa kantohintoihin tai pyöreän puun vientiin.

Tällä hetkellä on siis pakko tyytyä tähänastisiin menettelytapoihin, so. budjettivarojen käyttöön työllisyystöiden järjestämiseksi lähinnä siellä, missä työttöryyttä ilmenee. Edistykseenä on kuitenkin muistiin merkittävä, että valtioneuvosto jo kesällä ryhtyi työllisyyttä uhkaavien

ilmiöiden vuoksi valmistelutoimenpiteisiin ja että parhaillaan käsitteätävänä olevassa budjetissa työttömyysmäärärahat on esitetty niin suuriksi, että huomattavakin työttömien joukko sillä voidaan pitää töissä.

Talvikautena 1951-52 työttömien lukumäärä arvioidaan keskimäärin 12.500:ksi. Sitä edellisenä talvena, 1950-51, vastaava luku oli 17.500. Edelliset laskukonjunktuurivuodet olivat talvikausina 1948-49, jolloin työttömien lukumäärä oli n. 50.000, ja 1949-50, jolloin tuo luku oli n. 60.000. Pääasiallisesti tämä työttömyys ilmeni metsäteollisuuden piirissä. Budjetin perusteluissa esitetään sellainen arvio, että työttömien lukumäärä voi nousta n. 50.000:een työntekijään, jos laskusuunta puutavaran viennissä jatkuu ja siitä johtuen hakkuut supistuvat n. 10 milj. pinokuutiometrillä. Asiaan tietysti vaikuttaa ratkaisevasti myös metsänomistajien suhtautuminen tilanteeseen. Kokemuksesta kuitenkin tiedetään, että he keskittävät myyntinsä tavallisesti korkeakonjunktuurin aikaan ja heittäytyvät odottavalle kannalle laskukonjunktuurien ensimmäisten merkkien ilmettyä.

Muilla teollisuudenaloilla ei tilalle ole ollut niin hälyttävä kuin puunjalostusteollisuudessa. Villateollisuudessa tosin vallitsi koko viime talven ajan osatyöttömyyttä, johon valtiovallankin oli puututtava. Laajimmillaan tämä työttömyys koski noin 4.400 työntekijää. Nykyisin oletetaan sen pienentyneen noin 1.000:een työntekijään. Syy tekstiiliteollisuuden osatyöttömyyteen on osaksi siinä, että kuluttajat ovat suurin piirtein saaneet sodasta johtuneen perusvajauksensa jonkinlaiseen tasapainoon. Tekstiiliteollisuuden investoinnit ovat myös lisääntyneet tavalla, joka saattaa niiden jatkuvan toiminnan täydellä kapasiteetilla kysymyksenalaiseksi. Ehkä myös ulkomailla tapahtunut ns. ylimääräistuonti, johon sisältyy huomattava määrä tekstiilejä, on päässyt vaikuttamaan

asiaan.

Metalliteollisuus on työllisyyden kannalta luku erikseen. Vain kauppapoliittisilla toimenpiteillä ja järjestelmällisellä rationalisomisella on voitu välttää suorastaan katastrofaalinen käänne metalliteollisuuden työllisyystilanteessa. Nyt sen sijaan voidaan pitää metalliteollisuuden asemaa työllisyyden kannalta ainakin muihin aloihin verrattuna melkoisen tyydyttävänä. Rakennusteollisuuden piirissä on ilmennyt levottomuutta, joka tapahtuneisiin muutoksiin nähden kuitenkin on katsottava enemmän kommunistien provokaatioksi kuin todella hälyttäväksi työllisyystilanteen pahenemiseksi. Palkkojen kohdalla on tietysti tapahtunut laskua korkeakonjunktuurin aikaisista mustista palkoista, mutta se on kysymys erikseen. Tietysti myös investointien supistaminen vaikutti viime syksystä lähtien jonkin aikaa rakennusteollisuuden työntekijöiden työmahdollisuuksiin. Kuitenkin kai voidaan päätellä, että varsinainen rakennusammattikunta on suurin piirtein kokonaisuudessaan säästynyt pahemmalta työttömyydeltä. Helpottamalla rakennussäännöstelyä ja ryhtymällä varsinkin asuntorakennustuotannossa kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla rakennusyritteliäisyyttä voidaan lisätä, työllisyys tälläkin alalla ehkä voidaan pitää korkeana.

Työllisyyskysymys ei siis vielä ole kriisinomainen. Se on kuitenkin ratkaisevasti huonompi kuin vuosi sitten. Ja ulkomaankaupпамme näköalojen perusteella on viisasta varautua toistaiseksi jatkuvaan laskukauteen, jonka aikana ennakolta suunnitellusti voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla järjestää kansantaloudellisesti edullisimmin työtä sitä vailla oleville kansalaisillemme ansiotasolla, joka vastaa vapailla työmarkkinoilla maksettuja ansioita.

V. KOTIMARKKINATEOLLISUUDEN JA TUOTANNON VAIKEUKSISTA

Lähinnä vientisuhdanteiden heikentymisen johdosta viime vuosina jatkunut tuotannon nousu uhkaa jäädä alhaisemmaksi kuin viime vuonna. Kotimarkkinateollisuudessa vain ravinto- ja nautintoaineteollisuus osoittavat tuotannon nousua. Supistumista on sen sijaan tapahtunut ainakin toisella neljänneksellä tänä vuonna metalliteollisuuden, kutoma- ja vaatetusteollisuuden, nahka-, jalkine- ja kumiteollisuuden, kemiallisen teollisuuden, lasi- ja posliiniteollisuuden sekä kivi-, savi- ja turveteollisuuden ym. vähänkin merkityksellisten kotimarkkinateollisuusk-sien piirissä.

RAKENNUSTOIMINTA on jatkunut korkeatehoisena. Sosiaalisen tutkimustoimiston 20 suurimmasta kaupungista ja 19 kauppalasta keräämien, rakennustoimintaa koskevien tietojen mukaan oli valmistuneiden rakennus-ten tilavuus huhti-kesäkuun aikana 1.075.488 m³. Vastaavana aikana viime vuonna oli rakennettu kuutiomäärä hieman suurempi nousten 1.103.129 m³:iin. Osa tästä erosta on kuitenkin näennäinen, koska kuluvana vuonna ei keskeneräisiksi ole ilmoitettu rakennuksia, joilla töitä ei ole huhti-kesäkuun aikana tehty, kun sen sijaan myös nämä rakennukset sisältyivät vuoden 1951 tilastoihin.

Rakentamishalu on ollut edelleen suuri, etenkin asutuskeskuksissa. Sen sijaan maaseudulla on uudessa rakentamistoiminnassa ollut havaittavissa hidastumista osaksi voimaanastuneessa säännöstelyjärjestelmässä tapahtuneen muutoksen johdosta, joka hidastutti rakennuslupien saamista.

Asutusasiainosaston arvion mukaan tultaneen v. 1952 maanhankintalain puitteissa rakentamaan n. 1/2 - 1 milj. m³ vähemmän kuin viime vuonna. Julkisten rakennusten rakentamisen alkamislupia on vuoden alkupuolella myönnetty vain niukasti ja on pyritty siirtämään julkinen rakentaminen vuoden loppupuolelle kausiluontoisuuden tasoittamiseksi. Tämä on terve toimenpide, joka on seuraus investointineuvoston toiminnasta.

VI. MAATALOUSPOLITIIKAN PULMAKYSYMYKSIÄ

Kysymys maatalouspolitiikan suunnasta, maatalouden tulon muodostuksesta, maataloudelle annettavasta tuesta, maataloustuotteiden hinnoista, rationalisoimisesta jne. on asiallisestikin tavattoman monimutkainen ja vaikea kysymys hallittavaksi. Vielä vaikeammaksi muodostuu edes likimääräisen kuvan saaminen kaikista niistä tekijöistä, joiden perusteella maatalouden asema ja maanviljelijäin asema kansantaloudessamme olisi arvioitava, kun maatalouden intressijärjestöt tunnetusti ovat kaikkein itsekeskeisimpiä asiaansa ajaessaan. Toisaalta tilastollinen selvittely perustuu erilaisiin koekirjanpitoihin, joiden merkitys parhaimmassakin tapauksessa kuitenkin jää suunnilleen samanlaiseksi kuin tuloilmoitus verotuksessa. Kun järjestelmällinen ja luotettava tilasto puuttuu, joudutaan erikoisen vaikeisiin laskelmiin, joissa muunnetut luvut saattavat asiantuntemattoman miltei mahdottomaan asemaan, kun pitäisi suorittaa rinnastusta muihin elinkeinoihin.

On sen vuoksi selvää, että jos millään alalla, niin maataloudessa järjestelmällinen pitkän tähtäimen toiminta on ainoa menettelytapa päästä luotettavalle pohjalle maataloustulon ja -kustannusten selvittämiseksi. Sillä välin on välttämätöntä tyytyä järjestelmään, joka ikäänkuin automaattisesti ja vallitsevat olosuhteet huomioonottaen pitää ainakin maataloustuotteiden hinnat muiden väestöryhmien elinkustannusten kanssa määrättyssä suhteessa. Siitähän on lähtöisin suunnitteluneuvostossa, hallituksessa ja eduskunnassakin jo toista vuotta vireillä ollut lakiesitys "maataloustulon vakauttamisesta". Hallitussopimukseen sisältyi tätä koskeva kohta, ja tarkoituksena oli, että se tulisi voimaan samanaikaisesti palkansaajien uuden elinkustannusindeksin kanssa tai viimeistään kevätpuolella -52. Lähtien siitä, että lokakuussa -51 vallinneet hinnat ja maatalouden tukipalkkiot pysyisivät ennallaan, sidottaisiin vastaisuudes-

sa maataloustuotteiden hinnat indeksiin, jossa huomioitaisiin kaikki ne kustannustekijät, jotka määräävät elinkustannusten hinnat. Kunkin vuoden alussa voitaisiin tämän mukaisesti päätellä maataloustuotteiden hintojen suunnasta.

Lakiehdotus ei ole mennyt eteenpäin. Maataloustuottajat ovat härkäpäisesti jarruttaneet sen käsittelyä. Meidän taholtamme on useassa yhteydessä vaadittu asian esille ottamista, mutta myönteisistä lupauksista huolimatta käytännöllisiä tuloksia ei ole näkynyt.

Viimeisin vaihe asiassa ilmeni ns. pitkän tähtäimen ohjelman maataloutta koskevan osan käsittelyn yhteydessä. Maataloustuottajat aikovat yksinkertaisesti sivuuttaa tämän keskeisen kysymyksen käsittelyn suunnitteluneuvoston työvaliokunnassa. Kun heidän ko. elimen muiden jäsenten painostuksesta oli pakko luopua tästä kannasta, he ilmoittivat, että syynä asian viipymiseen on se, että ensin on tarkistettava basisajankohta ja basiksen sisältöäkin siten, että viime vuoden lokakuun jälkeen tapahtuneet liikevaihtoveron poisto ja veroalennukset saataisiin laskea tuohon basikseen kuuluviksi. Maataloustuottajat haluaisivat toisin sanoen vuosi sen jälkeen, kun mm. palkansaajien elämä on sidottu indeksiin, saada toisen, parannetun basiksen oman elämänsä puntaroimiseksi. Asia on sikäli ristiriitainen, että tulos maatalousindeksin soveltamisesta sellaisenaan käytäntöön tänä päivänä ilmeisesti merkitsisi mm. maitotaloustuotteiden hintojen alentamista, mikä - niin erinomainen asia kuin se kuluttajille olisikin - todennäköisesti olisi poliittinen mahdottomuus pienviljelijäin aseman kannalta arvosteltuna.

Uusi vaihe asiaan on tullut kytkettäessä vuokratkysymys meidän toimestamme maataloustulon vakauttamista koskevaan lakiesitykseen. Niin kaukana kuin nämä kysymykset toisistaan ovatkin, voidaan kuitenkin sanoa, että niillä on eräs yhteinen painava puoli. Ne ovat molemmat osia viime syksyn hallitus- ja vakauttamisohjelmasta.

Viljanhintakysymys voidaan tässä yhteydessä sivuuttaa pienin puhein, koska asian vaiheet ovat tuoreessa muistissa. Kysymyksen esille ottaminen oli maalaisliiton taholta taktillinen virhe, sillä tässä kysymyksessä aivan asialliset syyt veivät kuluttajat ja palkansaajat sekä pienviljelijät samaan rintamaan vastustamaan viljan hintojen korotusta, joka olisi merkinnyt vain tulonsiirtoa aluksi myllyiltä, tuonempana varmasti kuluttajilta, lähinnä maatalouden suurille viljan-tuottajille. Tietenkin voidaan epäluulolla suhtautua siihen periaatteelliseen myönnytykseen, mikä sisältyi viljan hintakysymyksen loppuratkaisuun, mutta täysin asiallisesti ottaen olisi ollut mahdotonta kieltäytyä sellaisesta asiasta kuin sen selvittämisestä, voidaanko ja millä tavalla viljan viljelyä maassamme tehostaa.

Poliittista jännitystä hallituksen piirissä samoin kuin käymistilaa maalaisliiton eduskuntaryhmässä ovat maatalouspolitiikasta puheen ollen aiheuttanut arvostelu, mitä meikäläiseltä taholta on jatkuvasti kohdistettu maataloustuen summittaisuuteen ja asiattomuuteenkin, kuten esim. maidonkuljetuspalkkioihin. Vielä voimakkaamman ärsykkeen on muodostanut meikäläisten pienviljelijäinkin hyväksymä linja suhdannemaksuista korkeakonjunktuurien aikana pyöreälle puulle ja sahatavaralle. Kaikkein pahin kompastuskivi näyttää kuitenkin jatkuvasti olevan eräs aivan erillinen asia, nimittäin metsäverokysymys. Se, kuten maatalouden veroperusteen tarkistaminenkin, näyttää olevan punainen vaate maalaisliitolle. Toisaalta sosialidemokraattisella taholla ei luonnollisestikaan voida näiden kysymysten ollessa avoinna sivuuttaa nykyistä tilannetta hiljaisuudella, kun samanaikaisesti on ei vain pysytettävä ennallaan, vaan jopa lisättäväkin rasituksia kuluttajaväestölle, kuten esim. vuokrankorotuksella. Huomiota ansaitsee lakkaamattomien syyssateiden vaikutus viljasatoon. Se on ainakin monilla seuduilla Suomessa aiheut-

tanut suuria pettymyksiä alkukesän lupaavista satotoiveista.

VII. ASUNTO- JA VUOKRAKYSYMYS

Asuntopula on jatkuvasti sosiaalipolitiikkamme huutavin epäkohta. Syyt ovat kaikille tutut. Arava-toiminnalla on tosin voitu tällä haavaa huonepulaa lievittää, mikä miltei 100-prosenttisesti on keskittynyt asutuskeskuksiin. Valitettavasti siten ei ole aikaansaatu asuntoja edes väestön lisäystä vastaavassa määrässä. Tuo lisäys on viime vuosina ollut n. 8.000 asuntoa vuodessa. On huomattava, että viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana asutuskeskusten asukasluku on lisääntynyt noin 50 %:lla, ts. valtaosa maaseudunkin väestönlisäyksestä on jatkuvasti siirtymässä asutuskeskuksiin.

Vuonna 1949 Arava-toiminnalla saatiin 6.000 uutta asuntoa, v. 1950 8.550, v. 1951 6.500 ja tänä vuonna lasketaan saatavan n. 6.800 uutta asuntoa. Jo tästä sarjasta käy ilmi, että asuntojen perusvajaus, joka edelleenkin on n. 75.000 asuntoa, uhkaa jäädä kroonilliseksi.

Toiveet sosialidemokraattien ehdottaman Suur-Aravan aikaansaamisesta v. 1953 päättyvän Arava-lain tilalle ovat hyvin vähäiset. Siinäkin tapauksessa, että periaateratkaisu aikaansaataisiin, on hyvin todennäköistä, että määrärahat edelleenkin tulevat liikkumaan tarkoitukseen nähden vaatimattomissa luvuissa. Käytännössä se merkitsee suunnilleen sitä, että varsinaista asuntopulaa kevennystä ei kohtuullisessa ajassa synny. Kannattaa tutkia, mitä mahdollisuuksia tilanteen hoitamiseksi olisi esim. "asuntopankin" perustamisella.

Vuokrankorotuksella ei luonnollisestikaan asuntojen varsinaista puutetta poisteta. Siten lähinnä tasoitetaan uusien ja vanhojen talojen välisiä vuokrasuhteita, tehdään oikeutta varsinkin pienkiinteistöjen omistajille ja ohjataan mielialoja vuokratysymyksessä terveempään suuntaan. Välillisesti voidaan tietysti laskea, että vuokrankorotuksella

on merkitystä sen nopeuttaessa kiertoliikettä vanhojen ja uusien talojen vuokra-asuntojen piirissä.

Asuntokurjuuden vastustamisessa on siis ydinkysymyksenä, miten saada kohtuullisessa ajassa uusia asuntoja, kun sekä poliittisista että verotuspoliittisista syistä tuntuu mahdottomalta, että esim. Suur-Aravalinjalla päästäisiin tuloksiin. Eräs keino, joka varmasti vaikuttaa myönteiseen suuntaan, on rakennustoiminnan rationalisoiminen ja asuntorakennuskustannusten helpottaminen. Jo pitkän ajan on keskusteltu välttämättömyydestä poistaa liikevaihtovero asuntorakennuskustannuksista. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tekemän aloitteen ansiosta on asia saanut eduskunnassa myönteisen käänteen. Ikävänä puolena on kuitenkin mainittava se, että valtio menettää huomattavan tulolähteen, tässä tapauksessa ehkä 3 mrd. markkaa, mutta kun kysymyksessä on niin merkityksellinen asia kuin asuntopolitiikka ja kun siihen lisäksi yhtyy mahdollisuus saada tätä tietä lievennetyksi suunnitteilla olevaa vuokrankorotusta sekä kun varmasti tiedetään, ettei tässä kysymyksessä saada hallituksessa myönteistä, yksituumaista ratkaisua, pitäisi nyt ajaa lävitse tämä toimenpide.

VUOKRAKYSYMYS on muodostunut ensimmäisen luokan poliittiseksi riitakapulaksi. Asiallisesti ei liene erimielisyyksiä siitä, että vuokrien asteettainen korottaminen vanhoissa taloissa on ikävä välttämättömyys. Sitä mukaa kuin uusia taloja rakennetaan, joihin tulee moninkertainen vuokra vanhoihin taloihin verrattuna, kuilu eri vuokratasojen välillä vain syvenee. Toisaalta vanhojen talojen kunnostaminen on jäänyt vuokrakysymyksen hoitamattomuuden vuoksi toteuttamatta. Painavin syy on kuitenkin lopulta se, ettei vallitsevaa, sanoisin syväjäädytettyä, asuntopulaa valitettavasti saada poistetuksi tehostetullakaan Arava-toiminnalla kohtuullisessa ajassa. Pitäisi saada myös yksityistä rakennusyritteliäisyyttä liikkeelle. Vuokralaisten kannalta taas on selvää, että

siedettävä taso on saavutettavissa vain, kun vuokra-asuntojen tarjonta on riittävässä suhteessa kysyntään. Vuokran korotusta on syytä tarkastella myös vuokrasäännöstelyn jatkamisen kannalta.

Ehdotetulla vuokrankorotuksella ei luonnollisestikaan mitään peruskorjausta aikaansaada. Hallitussopimukseen sisältyvässä kohdassa edellytettiin, että se tänä syksynä järjestetään siten, että vuokrat korotetaan kiinteistöjen hoitokustannuksia vastaaviksi. Tämän vuoksi kysymys tuli päiväjärjestykseen jo syyskuun alussa, ja on sitä siitä lähtien eri elimissä, kuitenkin lähinnä suunnitteluneuvoston työvaliokunnassa, käsitelty. Suunnitteluneuvoston työvaliokunta asetti jaoston, jonka tehtäväksi tuli teknillisesti selvittää, mitä tuo kiinteistöjen hoitokustannuksia vastaava taso käytännössä merkitsee.

Nykyinen vuokrataso vastaa indeksilukua 350, kun esim. elinkustannusindeksi on n. 1.100. Vuokrat olisi talous- ja työllisyysohjelman mukaan korotettava niin, että ne vastaisivat "vuokrakustannusindeksiä, jossa on otettu huomioon vuosikorjaukset todellisten korjauskustannusten mukaisesti, kiinteistön poistot laskettuina verotuksessa hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti ja talonomistajien omalle sodanedelliselle pääomalle laskettu korko 2 %:n korkokannan mukaan". Ensimmäinen seikka koskee siis korjauskustannuksia, jolloin vaihtoehtona olisi niiden tarkistaminen normaaliajan vaatimusten mukaan tai nykyisiin hintoihin. Vuokrakustannusjaosto esitti, että pysyttäisiin tähänastisella kannalla, jolloin vuosikorjaukset huomioidaan vain todettujen korjausten suuruisina. Talous- ja työllisyysohjelmassa edellytettiin edelleen, että asunto-kiinteistöjen arvo korotettaisiin omaisuusverotuksessa v. 1952 nykyarvoa vastaavaksi. Suunnitteluneuvoston vuokrakustannusjaosto ei hyväksynyt tätä eikä sitäkään, että arvot olisivat vuoden 1939 mukaiset, vaan esitti, että kiinteistöjen omaksi pääomaksi katsotaan niiden verotuksessa

määrätty arvo. Kiinteistöjen pääoma-arvo on siten nelinkertainen vuoteen 1939 verrattuna.

Itse vuokrakustannuslaskelmissa lasketaan tuolle pääoma-arvolle korko. Se tapahtuu kahdella tavalla: 1) talojen nykyiselle velkapääomalle lasketaan niiden korko kiinnitysluottojen keskikorkokannan mukaan ja 2) talojen omistajien omalle pääomalle 3 %:n korko, joka on yhtä suuri kuin esim. maataloustuottajain kustannuslaskelmissa kiinteistöjen korko on.

Näidenkin tarkoituksenmukaisten käsittelyjen jälkeen vuokraindeksi olisi vastannut lukua 671. Se olisi merkinnyt 92 %:n vuokrankorotusta. Jaosto ryhtyi uudelleen työhön ja tutki vuokrakustannuslaskelmissa sallittuja poistoprosentteja. Yleensä ne ovat olleet samat kuin verotuksessakin, so. kivitaloissa 1,5 % ja puutaloissa 2,5 % laskettuna rakennuksen nykyisestä teknillisestä arvosta. Kun kuitenkin esim. Ruotsissa poistoprosentit ovat huomattavasti pienemmät (kivitaloissa 0,6 % ja puutaloissa 1 %), ja koska talojen velkataakka reaalisesti on inflaation kautta vähentynyt, jaosto katsoi, että toistaiseksi voitaisiin vuokrakustannuslaskelmissa huomioida poistot pienempinä. Sen perusteella jaosto ehdottikin poistoprosenteiksi kolmanneksen normaaliaikojen poistoista eli kivitaloissa 0,5 % ja puutaloissa 0,83 %. Pitemmälle ei jaosto päässyt. Seurauksena oli kuitenkin uuden vuokratason lasku edellä mainitusta indeksiluvusta 671, joka olisi merkinnyt 92 %:n nousua indeksilukuun 513, joka edellyttää 47 %:n korotusta nykyisiin vuokriin.

Tuollainen vuokrankorotus on tietysti tavattoman vaikea asia, vaikakaan se ei koske kaikkia asunnonhaltijoita, valtaosa kun asuu omissa asunnoissaan tai työsuhdeasunnoissa tai uusissa, vuokrasäännöstelyn ulkopuolella olevissa taloissa. Kuitenkin voidaan laskea, että pyöreästi 250.000 asuntoa kaikkiaan vajaasta 900.000:sta kuuluu noiden vanhojen talojen piiriin. Kun vuokrakorotuksella sinänsä ei asuntopulan perusongelmaa

tässä vaiheessa ratkaista ja kun toisaalta vuokrankorotus joka tapauksessa välittömästi vaikuttaa elinkustannuksiin kohottavasti, on ollut ymmärrettävää, että SAK:n edustajat ovat tiukasti vastustaneet vuokrien korotusta.

Kun suunnitteluneuvoston työvaliokunta joutui vuokratilakustannus- jaostonsa ehdotusta käsittelemään, asiassa syntyi sekä poliittisia että puhtaasti vuokrapoliittisia riitoja. Kaikki kuitenkin olivat yksimielisiä siitä, että 47 %:n vuokrankorotuksen toteuttaminen yhdellä kerralla on mahdottomuus. Työvaliokunnan porvarilliset edustajat vaativat 30 %:n korotusta heti ja jäljellä olevan 17 %:n korotusta vuoden kuluttua. Meidän puolueemme edustajat kannattivat eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan yksimielisillä evästyksillä vuokrankorotusta, mutta siten, että nyt toimeenpantaisiin 20 %:n korotus ja 27 %:n korotus vuoden kuluttua. Ammattijärjestön edustaja ilmoitti olevansa kategorisesti vuokrankorotusta vastaan sekä sen vuoksi, ettei se vaikuta asuntojen puutteen poistamiseen, ja siksi, että vuokrankorotus on vain eräs avoinna olevista monista kysymyksistä, jotka olisi pitänyt ratkaista samalla kertaa.

Asian poliittinen puoli keskittyi tavallaan juuri näihin muihin hallitusohjelmaan liittyviin, mutta avoinna oleviin kysymyksiin. Puoluetoimikunnankin edustajat yhtyivät siihen kantaan, että kun vuokratilakysymys ratkaistaan, on vaadittava ainakin erään jatkuvasti avoinna olevan riitakysymyksen ratkaisemista. Se on kysymys laista maataloustulon vakauttamiseksi, ts. sama asia, joka jo vuosia on ollut vireillä milloin lex Vilhulana, milloin taas jossakin muussa muodossa. Suunnitteluneuvosto on toista vuotta sitten valmistanut asiasta periaatteellisen ehdotuksensa. Hallitusohjelmaan se tällä pohjalla sisällytettiin. Kuitenkaan asiaa ei ole saatu liikkeelle. Ja kun sitä nyt on hätistelty, maataloustuottajat ovat jyrkästi asettuneet koko kysymyksen hoitamista vastustamaan. On vain kohtuullista, että nyt, kun kuluttajille ja palkansaajille pannaan taas

lisärasitus, maataloustuottajatkin asettavat elämänsä indeksin alaisuuteen. Maalaisliitto ei voine vetäytyä asiasta enää minkään verukkeen taakse, sillä asia sisältyy hallitussopimukseen ja on sen mukaisesti toteutettava. Käydyissä neuvotteluissa pääministeri on henkilökohtaisesti luvannut, että kysymys nyt hoidetaan.

Merkityksellistä on todeta, että suunnitteluneuvoston työvaliokunta suosituksessaan hallitukselle vuokratkysymyksen hoitamisesta on paitsi edellyttänyt, että samanaikaisesti ratkaistaan kysymys maataloustulon vakauttamisesta - korostanut välttämättömyyttä toimenpiteisiin ryhtymisestä asuintalojen lämmityskustannusten alentamiseksi mm. koksien ja lämmityspolttoöljyn hinnantasausrajan laskemisen kautta.

Vielä merkityksellisempi toimenpide sekä asuntorakennuskustannusten että vuokrien halventamiseksi on eduskunnassa parhaillaan ratkaistavana oleva kysymys asuntorakennustuotteiden vapauttamiseksi liikevaihtoverosta.

VIII. MUITA HOITAMATTOMIA SUURIA KYSYMYKSIÄ

Teollistamisen tehostaminen

Teollistaminen on elintason kohottamisen avainkysymyksiä. Sen merkityksen ovat viime vuosina myös maaseudun intressipiirit oppineet hyväksymään. Tästä on ollut seurauksena mm. suunnitelma Pohjois-Suomen teollistamisesta ja pyrkimykset valtion hallintovallan lisäämiseen varsinkin voimatalouden piirissä. Tästä on esimerkkinä taistelu Kemijoki Osakeyhtiöstä. Samanaikaisesti maaseudun teollistaminen on ollut esillä "pienteollisuuden" elvyttämisen merkeissä, joskin ensimmäiset kokemukset siitä viittaavat enemmän suurisuuntaiseen maalaisliittolaiseen "hyväntekeväisyystoimintaan" kuin todella merkitykselliseen teollistamispolitiikkaan.

Sosialidemokraatit ovat suhtautuneet myönteisesti yleensä teolli-

suutemme laajentamispyrkimyksiin ja varsinkin valtion vaikutusvallan lisäämiseen. Pohjois-Suomen teollistamista pidetään sekä poliittisesti että taloudellisesti tarkoituksenmukaisena.

Liikenteemme 5-vuotissuunnitelma

Sotien, sotakorvauksien, siirtoväen sijoitustoiminnan ja monien muidenkin jälleenrakennustehtävien vuoksi liikennekysymykset ovat jääneet varjoon. Maantieliikenteemme ja rautatieliikenteemme ovat eri muodoissa joutuneet uhkaavan liikennevälineistön pulan kohteiksi, jolloin kysymys pitemmän tähtäimen liikennesuunnitelmasta on tullut päivänpolttavaksi. Asianomaiset keskusvirastot ovat puolestaan valmistaneet 5-vuotissuunnitelmia. Valitettavasti hallitus ei näytä löytävän varoja niiden toteuttamiseksi. Tielainsäädäntömme, josta myönteinen kannanotto sisältyi hallitussopimukseenkin, odottaa myös ratkaisuaan. Olisikohan "tiepankki" tälläkin alalla avuksi.

Sosiaalipolitiikka kesantona

Edellä sanotusta jo ilmenee, että sosiaalipolitiikka viime vuosina on jäänyt niiden tilapäisratkaisujen varaan, jotka ilmenevät lapsilisien korotuksena, kansaneläkelain ulkopuolella olevien vanhuksien eläkeasian hoitamisena jne. Kaikki nämä toimenpiteet ovat olleet tervetulleita ja tarpeellisiakin. Sosialidemokraattisen Puolueen mm. viime puoluekokouksessa hyväksymä suuri sosiaalipoliittinen ohjelma on kuitenkin vielä jatkuvasti vain teoriaa. Huomiota ansaitsevat myös ne työaikalait, jotka osaksi tarkoituksellisen jarrutuksen, osaksi asioiden taitamattoman käsittelyn vuoksi ovat jääneet hoitamatta.

IX. JULKINEN TALOUS- JA YLEINEN FINANSsipolitiikka

Otsikossa mainittu asia saisi kohtuuden mukaan olla tämän esitelmän pääasiana. Kunnioitus finanssipolitiikan monia hienouksia kohtaan estää minua kuitenkin siihen syventymästä. Yleisesti tunnettuahan on, että

budjetti on niin lakisääteisesti sidottu, ettei se enää suurestikaan ole mikään hallituksen nyrkki rahatalouden ohjaamisessa. Työllisyysnäkökannalta lienee tarkoituksenmukaista korostaa joustavan investointipolitiikan merkitystä mm. siten, että valtio ja muut julkiset yhdyskunnat pyrkivät sopeuttamaan sijoitustoimintansa laskukonjunktuurien aikaan. Luotto- ja rahapolitiikan kannalta vaaditaan tällöin vastaavaa joustavuutta. Nyt olisi jälleen pohdittava mahdollisuuksia koron alen- tamiseen, varsinkin kun epäilijät, jotka kaikin keinoin vastustivat viime syksynä tapahtunutta 2 %:n koronalennusta, ovat joutuneet surke- asti häpeään. Koron alennus voisi saada aikaan laajoja positiivisia vaikutuksia talouselämämme eri aloilla.

Veronalennus on oppositiopuolueittemme schlageri, ja varmasti mei- käläisissäkin piireissä ihmetellään raskasta verotaakkaa senkin jälkeen, kun sotakorvaukset on suoritettu ja siirtoväen sijoituksesta aiheutuneet suurimmat menot on maksettu. Sosiaalimenot ovat kuitenkin progressiivisen verotuksen vallitessa keino tulonsiirtojen suorittamiseksi varakkaammil- ta varattomille ja vähävaraisille. Samanlaista toimintaa on keskussai- raaloiden ym. rakentaminen, lapsilisien maksaminen jne. Monia yksityis- kohtia voidaan tietysti sosiaalipolitiikassakin arvostella, mutta ne ei- vät kumoa edellä esitettyä yleistä suuntaa. Ottamalla huomioon erikoi- sesti työllisyyden turvaamiseen määrätyt lisämäärärahat, keskustelu ve- rotuksen lieventämisestä olisi kohdistettava muihin kuin varsinaisiin sosiaalimenoihin.

Oman kappaleensa ansaitsee tässä yhteydessä kysymys kuntien vero- rahaston muodostamisesta. Asiahan on jo kaupunkipäivillä "teilattu", mutta se näyttää "hengittävän sitkeästi". Jo suoritettut pistokokeet mm. Kemissä, Kuusankoskella, Helsingissä ja Imatralla osoittavat, että täl- laisen rahaston muodostaminen merkitsisi paitsi verovarojen siirtymistä teollisuuspaikkakunnilta maaseudulle asianomaisten paikkakuntien veroäy-

rin nousua noin 60 pennistä 1,5 markkaan.

X. HALLITUSKYSYMYS

Edellä on pyritty selostamaan tärkeitä ja varsinkin talouspolitiikan kannalta merkityksellisiä näköaloja suurista linjakysymyksistä. Arvoisat Puolueneuvoston jäsenet kaivannevat kuitenkin muutakin keskustelun pohjaa kuin edellä esitetty, monin paikoin enemmän ahkeruutta kuin nokkeluutta ja poliittista viisautta todistavaa aineistoa. Onhan viime viikkoina puhuttu paljon sosialidemokraattien hallituskipeydestä. Onpa tarkoitusta varten budjettiinkin sisältynyt kansanhuoltomистерiön nimikkeeseen alle määräraha, joka kuitenkin on valtiovarainvaliokunnan yksituumaisella päätöksellä pyyhitty menopuolelta pois. Lehtien palstoilla on jatkuvasti puhuttu sosialidemokraattien vaatimuksesta lisäpaikan saamisesta. Erikoista virikettä hallituksen uudelleenjärjestely on saanut siitä, että ainakin ulkoministeri on virallisesti jättänyt eronpyyntönsä ja sisäministerin on tiedetty tekevän samoin tultuaan nimitetyksi Alkoholiliikkeen johtokunnan jäseneksi.

Asiallisesti hallituskysymyksen kehitys on seuraava: Varsinkin eduskuntaryhmän piirissä on ilmennyt tyytymättömyyttä pääministeri Kekosen tapaan hoidella hallituksen yleispolitiikkaa. Kun meikäläiset ministerit ovat perineet hallituksen työntäyteiset salkut, vie niiden hoitaminen päivät päästään. Yleispolitiikka jää täten lähinnä pääministerin itsensä asiaksi, ja vain sikäli kuin hän suvaitsee kutsua luokseen jonkun sosialidemokraattisen ministerin ja sikäli kuin hän silloin katsoo aiheelliseksi puhua myös tärkeistä poliittisista kysymyksistä, seurauksena on, että silloin hallituksen sisällä tiedetään riittävän ajoissa, mitä tapahtuu tai suunnitellaan tapahtuvaksi hallituksen suurissa poliittisissa linjoissa. Pahinta on, että myös käytännöllisissä talouspoliittisissa ratkaisuissa tämä sama systeemi aiheuttaa harmia ja jänni-

tystä hallitusryhmien kesken. Mainittakoon pari esimerkkiä. Kun Pohjois-Suomen teollisuusmiljardi lisäbudjetin mukana tuli keväällä eduskuntaan ja pääministeri oli Etelä-Euroopassa lomalla, ei yksikään ministeri kyennyt antamaan tyydyttävää selitystä eduskunnalle siitä, miten esim. suunniteltu rahoitus tulisi järjestettäväksi. Se oli skandaali. Samaten on pidettävä vallan sopimattomana, että kokoomushallituksen pää ottaa sellaisen arkaluontoisen asian kuin kysymyksen viljanhinnan korottamisesta noin heittolaukauksena jossakin puheessa esille ja aiheuttaa viikkoja kestäneen julkisen keskustelujen ja neuvottelujen sarjan, jonka lopputulos olisi varmasti selvinnyt etukäteenkin, jos siitä olisi ollut puhetta.

Kun lisäbudjettia ryhdyttiin kesäkuussa valmistelemaan, pääministeri ilmoitti kantanaan, että "nyt se sosialidemokraattien kahdeksas paikka on sitten lopullisesti ratkaistava tai annettava asian raueta". Hän oli kuitenkin samalla antanut ymmärtää, että ainoa mahdollinen ratkaisu olisi tehdä tämä täyttämällä kansanhuoltoministerin vakanssi. Kun tämä asetelma ilmeni aikana, jolloin meillä enemmän kuin aikaisemmin oli syytä toivoa meikäläisen vaikutusvallan tehostamista hallituksessa, puoluetoimikunta yksimielisesti päätti pitää kiinni kahdeksannesta paikasta, kuten hallitussopimuksessa oli nimenomaan mainittu. Seuraava vaihe asiassa oli, että meille enemmän tai vähemmän epäsuorasti ruvettiin tyrkyttämään "sopivia kandidaatteja" hallituksen kahdeksanneksi sosialidemokraattiseksi jäseneksi. Tästä puoluetoimikuntamme ei kuitenkaan pitänyt, vaan halusi itse määrätä henkilön. Puoluetoimikunta asetti ehdokkaakseen puoluesihteerin siten evästettynä, että hän tulisi olemaan lähinnä yhdysmiehenä hallituksessa. Puoluesihteri asetti kuitenkin ehdoksi sen, että asian mahdollisesti tullessa ajankohtaiseksi eduskuntaryhmä yksimielisesti tukisi häntä ja valtuuttaisi menemään hallitukseen nimenomaan juuri tarkoituksessa toimia siellä sosialidemokraattien yhdys-

miehenä, kuin myös sen, että sitä ennen nähtävissä olevat riitakysymykset, kuten vuokra-asia, viljanhintakysymys, maataloustulon vakauttaminen ym. kysymykset saadaan päiväjärjestyksestä pois ja että vihdoinkin pääministeri ratkaisua tässä henkilökysymyksessä tehtäessä on tietoinen siitä, missä mielessä tällainen henkilöjärjestely tehdään.

Tällä hetkellä hallituskysymys on siirtynyt pois päiväjärjestyksestä. Kansanhuoltoministeri-ajatuksestaan luovuttiin heti, kun siitä yritettiin eduskunnassa tehdä keppihevonen meitä vastaan. Emme ole myöskään kiirehtineet mitään muuta ratkaisua, joka merkitsisi hallituksen jäsenten lukumäärän lisäämistä. Kun lisäksi tärkeitä ratkaisuja, jotka voisivat vaikuttaa jopa hallituksen olemassaoloon, on vielä tekemättä, ovat mahdolliset henkilökysymyksetkin luonnollisesti siirtyneet. Asiaan on myös vaikuttanut se, että ulkoministeri ja sisäministeri ainakin ennen vuoden loppua siirtyvät työsuhteittensa vuoksi pois hallituksesta. Ja siinä yhteydessähän voi tarjoutua mahdollisuus järjestää hallituskysymys sosialidemokraattien kahdeksannen paikan merkeissäkin, jos se silloin katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Eduskuntaryhmä on asiassa antanut vapaat kädet, kuitenkin toivoen kysymystä hoidettavan lähinnä hallituksen sisäisenä järjestelykysymyksenä ilman hankalia ja huomiota herättäviä julkisia lainsäädäntötoimenpiteitä.

Siinäpä se, ja vanhat ministerit saavat siis edelleen elää pelon ja vavistuksen vallassa. Uudet taas sen kun pitävät tärkkikraivelit kiiltävinä ja kovina ja silmäilevät toivorikkaina iltapäivälehtiä tai kuuntelevat uutisia, jos niinkuin sattuisi tarppäämään. Sillä kerrotaanhan, että monet meikäläiset ministerit ovat sodanjälkeisinä vuosina kuulleet askeleestaan suuresta tuntemattomuudesta päivänpolitiikan valokeilaan radion välityksellä.

XI. KANSAINVÄLISESTÄ_TILANTEESTA

Kansainvälisen tilanteen tarkastelu ansaitsisi ehkä enemmän aikaa, kuin mitä tämän alustuksen puitteissa sille suodaan. Vuodesta toiseen jatkuva jännitystila varsinkin kahden suurvallan, Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain välillä ei luonnollisestikaan voi jäädä ikuiseksi tai vaille pahempiakin seurauksia, ellei joitakin jännitystä todella laukaisevia muutoksia tapahdu. Kehitys ei valitettavasti ole kulkenut siihen suuntaan, pikemminkin päinvastoin. Siitä on selvänä esimerkkinä se tämän kylmän sodan tavallisuudestakin poikkeavan vilkas noottienvaihto, jota suorastaan satelee tapahtumien yhteydessä, joiden ei pitäisi ainakaan niin kireäsävyiseen diplomaattiseen keskusteluun antaa aihetta. Viimeisin osoitus on tästä Neuvostoliiton nootti Yhdysvalloille, jossa nootissa se suorastaan kehoittaa viimeksi mainittua suurvaltaa kutsumaan kotiin Moskovan-ministerinsä sen johdosta, että tämä on Berliinissä lausunut sellaisen käsityksen Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain suhteista, joka on katsottava hänen asemassaan olevalta henkilöltä tahalliseksi ja karkeaksi diplomaattisen aseman väärinkäyttämiseksi. Yhdysvallat ovat vastanneet tähän kiistämällä syytteen ja antamalla ymmärtää, että Yhdysvaltain ministerin paikka jää Moskovassa arvaamattomaksi ajaksi täyttämättä, jos lähettiläs kutsutaan kotiin. Merkkejä suhteiden kiristymisestä ovat myös molemminpuolin yhä avoimemmin tapahtuva varustelujen kiihdyttäminen. Taisteluharjoituksia pidetään myös sodan mittasuhteissa puolella ja toisella. Länsivallat rakentavat päättäväisesti voimakkaan Euroopan-armeijan varaan. Sen runkona olisi jo aseistamaan alettu saksalainen armeija. Itäblokki on tähän vastannut valtuuttamalla Itä-Saksan aseistamaan ja organisoimaan ns. kansanpoliisin täysin sotilaallisella tavalla. Niinpä kansanpoliisin käytettävissä onkin jo ilma-ase ja laivasto.

Jännitystä ei suinkaan ole lieventänyt se koomillisiakin piirteitä sisältänyt suuri tragedia, mikä tunnetaan Persian öljykriisinä, taisteluna Suezin kanavan hallinnasta sekä viimeksi Naguibin toimintasyöstä Egyptin kuningas Faruk vallasta ja pystyttää sotilasdiktatuuri maahan. Lähi-itä on siten kiehumispisteessä. Taloudelliset intressit yhtyneinä kansallisuusliikehtimiseen ovat luonnollisesti mitä sopivin ruutitynnyri varsinkin silloin, kun ei puutu voimia, jotka sekä haluavat että osaavat taidon johtaa vallankumousliikkeitä. Sosiaalinen takapajuisuus ja taloudellinen avuttomuus muodostavat tässä suhteessa noille voimille erinomaisen liittolaisen.

Tänä syksynä poliittisten tarkkailijoiden huomio on kohdistunut erityisen suurella tarkkaavaisuudella kahteen tapahtumaan, joista toinen on parhaillaan menossa idän pääkaupungissa, Moskovassa, ja toinen on jatkunut koko tämän vuoden suuressa läntisessä vallassa, Yhdysvalloissa. Edellinen tapaus on Venäjän bolsheviikkipuolueen puoluekokous, joka 13 vuoden väliajan jälkeen on koolla. Maailman huomio näyttää kohdistuneen tämän tapauksen yhteydessä enemmän henkilökysymysten kuin tilannekat-
sausten ja raporttien sisällön erittelyyn. Kysymys Stalinin seuraajasta on jälleen saanut uutta vauhtia sen jälkeen, kun idän hallitsija on lupunut tavanmukaisesta tehtävästään suuren poliittisen alustuksen esittäjänä ja jättänyt sen nuoremman bolsheviikkipolven edustajalle, Malenkoville.

Amerikan presidentinvaalit ovat saaneet väriä lähinnä sen vuoksi, että loppukamppailu tapahtuu sotilaan ja siviilin, kenraali Eisenhowerin ja kuvernööri Stevensonin välillä. Kumpikaan ei ole varsinaisesti tunnettu työväenliikkeen miehenä. Merkillistä kuitenkin on, että Amerikan kaikki ammattijärjestöt tällä kertaa huomattavasti aktiivisemmin kuin aikaisemmin ovat osallistuneet vaalitaisteluun antaen julkisen tukensa Stevensonin ehdokkuudelle. Vaalien tulos tuskin tulee muuttamaan Yhdysvaltain

ulkopolitiikan perussuuntaa, joka edelleenkin lienee kiinteän ja aktiivisen yhteistyön kannalla mm. kaikkeen Euroopan ns. länsi- ja puolueettomien maiden kanssa.

Pohjola on välähdyksenomaisesti ollut suurpolitiikan kartalla, kuitenkin ei niinkään paljon Urho Kaleva Kekkonen sairastuokseensa joiden johdosta tammikuussa tänä vuonna kuin sen mielenkiinnon johdosta, jota Neuvostoliitto aivan ilmeisesti on osoittanut aina näihin päiviin saakka mm. Pohjolan puolueetonta puolustusliittoa kohtaan. Pitempää ajankohtaisuutta kysymys ei kuitenkaan saanut, koska niin Norja kuin Tanskakin ovat päättävästi torjuneet ajatuksenkin Atlantin-liiton jättämisestä. Ruotsin kohdalla on taas tapahtunut huomattava jyrkkeminen mielialoissa Neuvostoliittoa kohtaan ns. Catalina-tapauksen johdosta, jolloin kaksi ruotsalaista konetta ammuttiin Itämerellä venäläisten hävittäjien toimesta mereen, toinen niin, ettei siitä tänä päivänäkään ole löytynyt kuin joitakin rippeitä. Syntyneessä noottienvaihdossa venäläiset ovat kylmästi torjuneet kaikki Ruotsin syytökset tahallisuudesta ja torjuneet ajatuksen kansainvälisestä tutkimuksesta, jonka kautta Ruotsi olisi voinut saada todistetuksi, että kysymyksessä on kansainvälisen oikeuden raaka loukkaus Neuvostoliiton taholta. Oman merkityksellisen lisänsä on Ruotsin mielialojen kehitykseen antanut myös ns. Enbom-juttu, jossa Ruotsin oikeusasteet ovat langettaneet verrattain raskaita tuomioita eräille nimeltä mainituille Ruotsin kansalaisille sen vuoksi, että he ovat sekä oman tunnustuksensa että sitovien todistusten perusteella syyllistyneet monta vuotta jatkuneeseen vakoilutoimintaan Neuvostoliiton laskuun ja Neuvostoliiton Ruotsin-lähetystön palveluksessa olevien henkilöiden johdolla. "Jäljet johtavat syytöstehtäaseen." Ja tässäkin tapauksessa ne monella tavalla viittaavat hyvinkin intiimeihin suhteisiin Pohjois-Suomen kommunisteihin päin. Mikä tuskin herättäne meissä ihmetystä.

Suomen ulkopoliittista asemaa on näissä olosuhteissa pidettävä verrattain tyydyttävänä. Olemmehan onnistuneet säilyttämään ja lujittamaankin ystävyyssuhteitamme eri kansoihin. Ja kuten edellä on käynyt ilmi, se on saanut ilmauksensa myös hyvin konkreettisella tavalla tehtyjen kauppasopimusten muodossa. Oman lukunsa ansaitsevat olympiakisat, joiden kiistaton onnistuminen merkitsi arvaamattoman hyväntahtoista huomiota Suomelle maailman lehdistössä ja muussakin mielessä. Voidaan todella sanoa, että kisat SKP:n mauttomista puuhailuista huolimatta muodostuivat ilmeisesti ensimmäisiksi todellisiksi rauhanjuhliksi.

XII. Kansainvälinen sosialidemokratia

Kansainvälisen tilanteen muutokset heijastuvat myös kansainvälisessä sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä. Huolestuneisuudella on tässä mielessä seurattu Englannin työväenpuolueessa tapahtuvia sisäisen hajaannuksen lisääntymisilmiöitä, joiden merkitystä toisaalta ei pidä liioitella. Äskettäin pidetyssä Labour Partyn vuosikokouksessa kuitenkin kiistattomasti on voitu todeta, että Bevanin "kapinallisten" ryhmä on oppositiokaudella lisännyt kannatustaan. Sehän pyrkii voimakkaasti arvostelemaan varustelumenojen lisäämistä sosiaalimenojen kustannuksella ja suhtautuu myös hyvin arvostelevasti Englannin yhteistyöhön Amerikan kanssa, jossa se katsoo myös puolueen nykyisen johdon vaarantavan ulkopoliittisella asenteellaan Englannin ulkopoliittista riippumattomuutta. Vaikkakin Clement Attleella, entisellä työväenhallituksen pääministerillä ja hänen tovereillaan on hallitseva asema puolueessa sen johdosta, että suuret ammattijärjestöt varsinkin juuri varustelukysymyksessä tukevat heitä ja taistelevat Bevania vastaan, on kuitenkin valittava todettava, että sisäinen taistelu kansainvälisen sosialidemokratian voimakkaimmassa puolueessa on jo toistamiseen neljännesvuosisadan aikana pannut puolueen sisäisen eheyden koetukselle. 20-luvullaan Englannin työväenpuolue hajosi Ramsay McDonaldin kärsiessä juuri hallituspolitiikan johdosta henkilökohtaisen haaksirikon.

Suuriin miinuksiin on kansainvälisen sosialidemokratian piirissä luettava myös Japanin sosialidemokraattisen puolueen kahtiajako, joka sekin on huomattavalta osalta seurauksena mielipiteiden jakaantumisesta suhteessa Yhdysvaltoihin. Hajaantuminen johti niin pitkälle, että sosialidemokraatit menivät kahtena ryhmänä vaaleihin. Onneksi molemmat ryhmät voittivat olosuhteisiin katsoen huomattavasti uusia paikkoja,

mutta pelättävissä on, että kommunistit saavat ns. vasemmistososialidemokraattisessa puolueessa piankin jalansijaa. Hajaannus on myös jatkunut Italian ja Ranskan sosialistien keskuudessa, joskin on olemassa selviä merkkejä sen tasaantumisesta. Merkityksellistä on myös, että molempien maiden kommunistisissa liittoutumissa on ilmennyt kurin löyhentymisen merkkejä, kuten ranskalaisten tunnettujen kommunistien Tilloinin- ja Martyn tapaukset selvästi osoittavat. Kun suurella kysymysmerkillä varustettuna sijoitamme vastoinkäymisten luetteloon myös Ruotsin sosialidemokratian, joka kärsi parin paikan menetyksen äskeisissä toisen kamarin vaaleissa, vaikkakin se pystyi prosentuaalisesti pitämään muutamalla kymmenosalla äänimääränsä, onkin mitalin toinen puoli esitelty. Toisella puolella on sitten mm. Länsi-Saksan sosialidemokratian erinomaisen ripeä ja voimakas nousu. Peräänantamattomalla ja määrätietoisella sekä Saksan olosuhteissa myös painavalla politiikalla Bonnin sosialidemokratia on välttynyt sekä joutumasta liittoutuneiden politiikan käskyläiseksi että toisaalta kommunistien yhteistoimintapyrkimysten uhriksi. Se on Länsi-Saksan jo selvästi voimakkain puolue, joka viikko viikolta lisää kannatustaan sekä numerollisesti että auktoritatiivisesti ja tavalla, joka on merkityksellistä ei vain Saksalle vaan koko kansainväliselle sosialidemokratialle. Vaikka puolueen pelätty ja kunnioitettu puheenjohtaja Kurt Schumacher äskettäin päätti kärsimyksiä täynnä olleen elämänsä, hänen seuraajansa Erich Ollenhauer varmasti erittäin solidaarisen ja voimakkaan esikunnan kanssa pystyy jatkamaan hänen aukaisemiaan latuja. Saksan sosialidemokratian pääpyrkimyksenä on ulkopolitiikassa yhteinäinen Saksa, jossa vapailla vaaleilla voidaan maan luonnolliseen pääkaupunkiin, Berliiniin, koota hallitus, jolle neuvotteleutitse voidaan suurvaltain keskeisellä sopimuksella antaa hallitusvalta.

Ilahduttavien ilmiöiden joukkoon kuuluu myös se, että sosialidemokratia organisatorisesti on huomattavalla tavalla kehittyvässä Etelä-Aasian suurten kansojen keskuudessa. Tämä koskee ennen muuta Intian sosialidemokraattisia liikkeitä.

Edellä sanottua taustaa vastaan Sosialistisen Internationaalen toinen suuri kongressi, joka pidetään Milanossa lokakuun 17-21 pnä, tulee muodostumaan erityisen merkitykselliseksi. Kokouksessa käsitellään mm. kansainvälistä tilannetta, sosialististen puolueiden toimintaa ja lukuisa määrä raportteja, joita eri asiantuntijakomiteat ovat kokoukselle valmistanee. Pääasiana tulee kuitenkin olemaan keskustelu sosialidemokraattisten puolueiden suhtautumisesta ns. takapajuisiin maihin, josta asiasta myös tulee laadittavaksi erittäin tärkeänä pidettävä julkilausuma. Pohjoismaat ovat tämän kysymyksen suhteen esiintyneet jo aikaisemminkin hyvin aktiivisina korostaen kuitenkin asian käytännöllisen ratkaisun merkitystä ja väestöpoliittisen ongelman merkitystä tässä yhteydessä.

Suomi on ollut pohjoismaisen yhteistyökomitean kotipaikkana kuluvana vuonna. Ensimmäinen kokous pidettiin maaliskuussa Helsingissä ja toinen kokous pidetään vuoden loppupuolella, todennäköisesti samassa paikassa.

Kansainvälisellä areenalla sosialidemokratia on tottunut kokemaan sekä tappioita että voittoja, joiden yhteissumana sen kehityksen kaari on kuitenkin noussut yhä korkeammalle. Ei ole myöskään epäilyksiä siitä, etteikö tätä tietä voitaisi löytää ratkaisua, joka tyydyttäisi yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja kansallisen vapaudenrakkauden kaipausta.

XIII. PUOLUEEMME ASEMA

Vaalinumeroiden puuttuessa sekä yleisesti että ammattiyhdistysliikkeestä on tietysti mahdotonta arvioida, onko ja millä tavalla sosiaalidemokraattien asema viimeksi kuluneena vuotena muuttunut. Jos tuota asemaa voisi arvostella niiden merkkien perusteella, joita puoluetoimistolekin on tullut työläisten ja pienviljelijäin suhtautumisesta hallituksessaoloon ja lähinnä siitä johtuviin poliittisiin ratkaisuihin, tekisi mieli väittää, että luottamus puolueeseen olisi lisääntymässä. Luottamusta lisäävänä tekijänä olisi tällöin lähinnä se, että yleisesti katsottaisiin oikeaksi pysyä hallituksessa ja osallistua siten lujalla kädellä siihen moninaiseen toimintaan, jota asioiden ohjaaminen merkitsee. Ikäviäkin ratkaisuja on ns. vakauttamispolitiikan yhteydessä ollut pakko tehdä, jotka ovat ymmärrettävissä siten, että ne toisaalta ovat olleet välttämättömiä kompromisseja hallituksen koossapitämiseksi ja toisaalta ovat tapahtuneet harkiten, ts. pyrkimyksellä päästä monista kehitystä jarruttavista kielteisistä tekijöistä irti selkeään ja suunnitelmalliseen talous- ja sosiaalipolitiikkaan.

Kuten sanottu, edellä mainittu on vain oletamus, Se voi myös olla harhaanjohtava. Voihan hyvinkin olla niin, että aikaisempaan nähden laimea arvostelu on vain ilmaus väsymyksestä ja passiivisuudesta. Kenties myös muuttuneet konjunktuurit mm. työttömyysilmiöineen pitävät varsinkin poliittisesti järjestymättömät ja tietämättömät joukot hiljaisina, vaikka ne sisimmässään ehkä ovat kriittillisellä kannalla. Oli kuinka tahansa, puolueen johtoelinten, puoluetoimikunnan, edustakunryhmän ja hallitusryhmän on vuonna 1951 tapahtuneen hallitusvastuuseen siirtymisen jälkeen luonnollisesti ollut vain yksi selkeä tehtävä: pyrkiä kiinteässä yhteistoiminnassa erityisesti ammattiyhdistys- ja osuustoimintaväen kanssa ohjaamaan hallituspolitiikkaa niin, että mahdollisimman

pian päästäisiin ylimenokauden, s.o. vakauttamiskauden monista välttämättömistä ja ikävistä ratkaisuista suunnitelmalliseen talouspolitiikkaan, jossa niin kansan kuin sen yksityisten intressipiirien, jopa määrättyllä tavalla yksityisten kansalaistenkin tulot ja menot voidaan kirjata mahdollisimman luetettavalla tavalla ja siten ohjata kehitystä yhä suurempaa oikeudenmukaisuutta kohti samalla kun alituisesti pidetään silmämääränä tuotannon nousua ja sitä tietä tapahtuvaa elintason nousua mahdollisimman korkean työllisyysasteen vallitessa. Se, että tässä on vain hitaasti päästy eteenpäin ja toisin paikoin pahastikin onnhdeltu, johtuu meidän käsityksemme mukaan kuitenkin enemmän ulkonaisista tekijöistä, kuten esim. tällä kertaa laskukonjunktoureista ja hallituskumppanien epälojaalisuudesta tai suoraan sanoen poliittisesta, numerollisesta heikkoudestamme kuin taitamattomuudesta ja haluttomuudesta. Edelleenkin ollaan kuitenkin siinä käsityksessä, että se ratkaisu, mikä suurten epäilyksien vallassa runsaasti puolitoista vuotta sitten hallituskysymyksessä tehtiin, on ollut oikein, ja että tähän asti aurretua tietä on päättäväisesti jatkettava. Voidaanpa ehkä paradoksaalisesti sanoa, että jos hyvien tähtien alla oli mahdollista mennä hallitukseen ja aikaansaada jonkinlaista järjestystä voittojen käytössä, on kaksinkertainen syy olla hallituksessa laskusuhdanteiden aikana huolehtimassa siitä, ettei niiden painoa 30-luvun tyyliin pääasiallisesti siirretä kansamme vähäväkisten harteille. Ja siihen meillä varmasti on mahdollisuuksia, jos vain jaksamme sitkeästi ja määrätietoisesti sekä peräänantamattomasti pitää kiinni tehdyistä sopimuksista. Meidän voimamme on herkeämättömässä karikkojen kartoittamisessa ja toimompiteiden löytämisessä niiden sivuuttamiseksi niin, että mutka ei tule liian suureksi ja väsyttäväksi.

Järjestökoneisto on pienempi kuin aikaisemmin. Se ei johdu suinkaan niinkään paljon siitä, että tehtäviä ei olisi, tai siitä, että katsottai-

siin, ettei sitä entisessä laajuudessaan tarvittaisi, koska ollaan hallitusvastuussa. Puolueemme taloudellinen tila ei kuitenkaan - kun otetaan huomioon kahtena seuraavana vuonna tulevat vaalit - salli tällä kertaa suurempaa kuormitusta kuin mitä jo nyt on.

On kuitenkin kaksi asiaa, jotka ehdottomasti vaativat painavaa huomiota osakseen. Toinen niistä on julkaisutoimintamme, s.o. sanomalehtemme, aikakauslehtemme ja perinteelliset kevät-, kesä- ja vuodenvaihteen julkaisumme. Ei ole vain kysymys niiden taloudellisen tilan kohentamisesta, pikemminkin voidaan sanoa, että on aktiivisuuden lisäämisellä tällä kohdalla herätettävä sekä oman väen että vastustajienkin mielenkiinto sitä pääomaa kohtaan, jota vuosien varrella ahkerat aivot sosialidemokratian hyväksi ovat kooneet.

Oppositioapuolueiden asema on ollut tavattoman kiitollinen, mutta ne ovat käyttäneet sitä mahdollisuuksiinsa nähden järjettömällä tavalla. Nyt käynnissä oleva yleinen valitus verotaakan rasittavuudesta voi tietysti olla aihe, joka laskukonjunktuurien yleensä synnyttämien epämiellyttävien tekijöiden kanssa voi luoda jopa asiallistakin maaperää opposition propagandalle.

Kommunistit ovat olleet yllättävän säyseitä ja ulkonaisesti toimetomia. Tietysti tämä johtuu pääasiallisesti Kominformin viimeksi päättämästä linjasta, joka pyrkii aikaansaamaan kaikissa maissa yhteis- ja kansanrintamia rauhan nimessä varsinkin yli sosialidemokraattisten johtajien päiden. Mitään menestystä tällä kampanjalla ei kuitenkaan näytä olleen meidän maassamme. Kokoomuksen ja kansanpuolueen oppositio on jatkuvasti hedelmätöntä, mutta sen vaikutus voi olla keskiluokan ja virkamieskunnan piirissä mainittava.

XIV. NUORISOKYSYMYS

Nuorisokysymys on se toinen ja tällä hetkellä suurin ala, johon puolueuuvostonkin on kaikella arvovallallaan tartuttava. Nuorisokysymys ei ole nuorison itsensä asia lähestulkoonkaan niin paljon kuin meidän, varttuneen sosialidemokraattisen järjestöväen asia. Eikä ole lopulta niinkään paljon kysymys siitä kilpailusta, mikä eri puolueitten kesken vallitsee "nuorison sieluista". Luultavasti meikäläinen nuorisoliike siinä kilpailussa menestyy tai on menehtymättä samassa suhteessa kuin muidenkin poliittisten puolueiden nuorisojärjestöt. Suurin vaara piilee sodanjälkeisessä mentaliteetissa. Valtavasti lisääntynyt elämäntahti, tuo alituinen kiire ja toisaalta sen mukanaan tuoma hermostunut kyynärpäipolitiikka sanan täydessä merkityksessä yhteiskuntaelämämme kaikissa portaissa, on johtamassa nuorisonkin tarmon kovaksikeitettyyn ja peloittavan välinpitämättömyyden suhtautumiseen kaikkea ihanteellista ja vakavasti aatteellista toimintaa kohtaan. Kun kannattajoukkoa kuitenkin on lähes puoli miljoonaa, on ihmetellen kysyttävä, missä tuon kannattajoukon lapset ovat, kun niistä vain murto-osa on varhaisnuoriso- ja nuorisojärjestöissämme. Se myös osoittaa, missä vika piilee ja millä tavalla me varttuneet sosialidemokraatit voimme tähän asiaan vaikuttaa. Työ on aloitettava tämän asian todelliselta kentältä, sosialidemokraattien kodeista, ja sieltä se on kuljetettava äitien ja isien henkilökohtaisen vaikutuksen kautta ympäristöön. Jos edes osaksi saataisiin meikäläisen väen keskuudessa tuollainen herätysliike käyntiin, järjestynyt nuorisomme varmasti osaisi hoitaa loput. Mutta ennenkuin tämä tapahtuu, parhaimmatkin kasvatus- ja toimintasuunnitelmat, rahakin, synnyttävät vain osaksi tehokasta, mutta voittopuolisesti hyödytöntä järjestötoiminnallista tyhjäkäyntiä.

XV. LOFFPULAUSE

Edellä esitetty suppea katsaus on tarkoitettu vain vaatimattomaksi johdatukseksi puolueuuvoston poliittista tilannetta koskeville keskusteluille. Toivottavaa olisi, että käytävässä keskustelussa voitaisiin saada objektiivinen kuva siitä, mitä "kentällä" ajatellaan harjoitetusta politiikasta ja puolueen tilasta. Mikään ei ole tärkeämpää kuin arvostelu, joka pohjautuu oleviin oloihin ja tähtää epäkohtien korjaamiseen ja suuntaviivojen antamiseen vastuussa olevien puolueen elinten tulevalle toiminnalle. Tässä mielessä pyydän jättää puheenvuoron arvoisille puolueuuvoston jäsenille.

Keskustelu:

K u u k k a n e n : Haluaisin kiinnittää huomiota tässä kohtaan, jossa sanotaan: "Yleensä heikosti hoidetusta lisenssipolitiikasta on johtunut, että "avoimia lisenssejä" on tänä vuonna myönnetty yli 100 mrd. markan arvosta" jne. Tosiasia on se, että näiden lisenssien, joita lisenssitoimikunta ei ole halunnut peruuttaa, vaikutus ei ole yksistään valuuttapoliittinen, niin kuin tässä kohdassa seuraavassa lauseessa sitten sanotaan, että "tulee maahan jatkuvasti erilaisia tarvikkeita, jotka syövät valuuttavarastoamme", vaan ne myöskin syövät meidän maamme työtilaisuuksia, meidän maamme työntekijöiden työtä. Tähän on ammattiyhdistysliikkeen taholta kiinnitetty erittäin suurta huomiota. Tehän jokainen tunnette Kulosaaren siltajutun, joka on herättänyt suurta melua, vaikka siinä loppujen lopuksi on kysymyksessä vain pieni detalji koko siinä taistelussa, mitä tämän lisenssipolitiikan alalla on käyty, mutta joka nyt sattumalta koskee Helsingin kaupunkia, yhtä kaupunkikuntaa. Monet yksityiset kapitalistit ovat saaneet tyytyä lisenssitoimikunnan päätöksiin, jotka ovat merkinneet niille paljon suurempaa tappiota kuin tämä Helsingin kaupungille aiheutunut 16 %:n tappio. Nyt tosiasia on, että lisenssejä on myönnetty jopa chi lisenssitoimikunnan, Suomen Pankin toimesta, sen lisenssiviranomaisten toimesta, ilman että siihen millään komitealla tai toimikunnalla on ollut mahdollisuutta pistää sormeaan peliin, ja niinpä esim. valtion rautatiet hyväksyivät itselleen 5-vuotissuunnitelman ja meidän ministerimme Peltonen ilmoitti, että tästä tulee huomattava osa meidän maamme metalliteollisuuden hyväksi ja

siten voidaan metalliteollisuuden työllisyyskysymys sopivasti järjestää. Mutta sitten tulikin tietoon, että sieltä oli annettu, rautatieviranomaiset olivat pyytäneet Saksasta tarjousta ja olivatpa tehneet sopimuksen moottoriveturien tai moottorivaunujen tuottamiseksi maahamme ja tästä tiedusteltiin lisenssiviranomaisilta, onko siihen myönnetty lisenssiä ja miten on mahdollista, että ensin tehdään sopimus jonkun ulkolaisen tehtaan kanssa, tässä tapauksessa länsisaksalaisen tehtaan kanssa, ja vasta sen jälkeen, kun työ oli siellä täydessä käynnissä, käännetään lisenssiviranomaisten puoleen ja pyydetään lisenssiä. Samanlainen on asia monella muulla alalla. Maanviljelyskonetehtas on saanut lisenssin traktorien maahan tuottamiseksi, pienviljelijäin tarpeeksi, joita maassa ei ole ennen valmistettu. Se tuottaa tällä lisenssillä auroja, jotka ovat parhaillaan juuri satamassa, ja vasta sen jälkeen kun ne ovat täällä, tehdas kääntyy lisenssitoimikunnan puoleen ja pyytää, että koska tullimiehet eivät hyväksykään niillä lisensseillä, mitkä he ovat saaneet noita traktoreita varten, tuotavaksi auroja maahan, niin he pyytävät näitä auroja varten lisenssiä, ja samaan aikaan suomalaisten tehtaiden valmistamat aurat odottavat ostajia eivätkä ne mene kaupaksi. Tämä on vain yksi puoli, joka lähinnä vaikuttaa raskaan metalliteollisuuden kohdalla. Tämä on lisenssiviranomaisten kevytkätisyyden vaikutusta. Meidän maahamme on tuotettu lisenssiviranomaisten myöntämin luvun miljardien markkojen arvosta sellaista rihkamaa, jota meidän maassamme kyllä täysin pystytään valmistamaan. Ja vaikka niistä kustannuksia tulisi miljoonia meidän maamme osalta, niin se voidaan pitää vain ylellisyysverona. Tänne tuotetaan kaikenlaista kamaa, kuten puuterirasioita, saippuakoteloita jne. Saksasta ja muualta, sellaista peltiteollisuuden tuotetta, jota pystytään täysin maassamme valmistamaan. Niihin uhrataan mil-

jardeja toisensa jälkeen valuuttaa, jotakipeästi tarvitaan monen sellaisen tuotteen ja materiaalin tuontiin, jota omasta maasta ei saada, ja nyt ollaan siinä tilassa, että esim. eräs tehdas ei saa karkaisu-uunia tuotetuksi, koska se ei saa valuuttaa, ja sen vuoksi eräät suuret työt odottavat ja odottavat sitä karkaisu-uunia.

Tällaisen tilanteen vallitessa kannattaisi lisenssipolitiikkaan kiinnittää huomiota. On tosin myönnettävä, että tämän vuoden aikana on korjausta saatu aikaan ja nyt on tämä lisenssien tulva päättynyt ja suurempaa ankaruutta sovelletaan lisenssien myöntämisessä, mutta edelleen tulee maahan tavaraa, joka vaikeuttaa meidän maamme teollisuustuotantoa.

T e r v o : Mikään ei ole helpompaa ja myöskään suositumpaa tällä hetkellä kuin tämän ulkomaankaupan ja lisenssitoimen arvostelu. Se on aina niin, että silloin kun vallitsee pula ja puute, jolloin tulee epäkohtia, jotka synnyttävät arvostelua.

Toveri Kuukkanen kosketteli verrattain ylimalkaisesti näitä kysymyksiä (Kokouksesta: Aivan oikein!) ja minä luulisin, että hedelmällisempää olisikin, jos hän ennakolta olisi ottanut yhteyden minuun ja jos me yksityisesti olisimme menneet nämäkin tapaukset läpi, joita hän kosketteli, sillä kerta toisensa jälkeen on nimittäin osoittautunut, että kun erikoistapauksia ruvetaan perusteellisesti tutkimaan, niin useimmiten niihin löytyy hyvinkin järkeellinen ja asiallinen perustelu. Eräs sellainen perustelu, joka täytyy aina ottaa huomioon, on se, että ulkomaankaupassa on myöskin toinen osapuoli eikä vain Suomi. Tämän huomautuksen minä haluan tehdä nimenomaan sitä arvostelua vastaan, kun sanotaan, että tuotetaan kaikenlaista rihkamaa, niin ettei sitten voida tuottaa sellaista tavaraa, joka on meille aivan välttämätöntä. Asia on niin, että kauppa on kaksipuolista ja me olemme useimmiten näissä kauppa-

neuvotteluissa heikompi puoli, koska me olemme pikku valtio. Nyt me varsinkin olemme heikommalla puolella, kun meidän tuotteemme, puun erilaiset jalosteet, ovat kansainvälisillä markkinoilla laskusuunnassa jopa siinä määrin, että hinnat laskevat juuri ja ostajat ovat hyvin haluttomia tekemään varsinkaan selluloosan kohdalta kauppia. Saadaksemme kauppia me olemme koettaneet ottaa yhteyksiä ulkomaankaupassa, mutta toinen osapuoli esittää silloin aina, että he ostavat meidän tuotteitamme siinä tapauksessa, että me ostamme sitä ja sitä, ja se, mitä heillä tuotetaan, on sellaista, johon nähden voidaan esittää niitä arvosteluja, mitä toveri Kuukkanen täällä esitti. Minä mainitsen eräänä esimerkkinä, alustuksessa mainittiin ulkomaankaupastamme mm., että Englannissa meidän Neuvostoliiton kaupan johdosta esiintyy julkisuudessa ja on esitetty sellainen ajatus, että Suomi olisi asetettava suosituimmuusasemaan Englannin kaupassa ja meitä olisi tuettava. Käytännössä tämä Economistissa esitetty lause johti kuitenkin sellaiseen tulokseen, että kun meillä oli äskettäin neuvotteluja Englannin kanssa kauppavaihdon vilkastuttamisesta ja laajentamisesta kauppasopimuksen puitteissa ja otettiin sellainen tunnustelu ja meiltä oli pieni delegaatio Englannissa, niin se koko neuvottelu raukesi sen vuoksi, että englantilaiset olisivat halunneet välttämättä myydä tänne sellaista tavaraa, jota meidän ei olisi sopinut ostaa. Koko homma raukesi siihen, ja olimme pa miten jyrkkiä tahansa, niin Englanti on paljon suurempi maa ja se sanelee meille kauppapolitiikan ja kauppasopimukset eikä sille voi mitään.

Tämä on eräs niistä peruslinjoista, joka täytyy aina ottaa huomioon, kun lisenssipolitiikkaa ja kauppapolitiikkaa arvostellaan.

Mitä sitten tulee aivan tuollaisiin yksityistapauksiin, niin minä en halua niihin puuttua sen vuoksi, että ne pitää selvittää

yksityiskohtaisesti jokainen tapaus erikseen. Useimmiten on asia niin, että ehkä useissa tapauksissa hintaero on niin suuri, että kotimaiselle teollisuudelle ei voi aivan sellaista suojaa antaa (Kuukkanen: 25 %). Meillä on olemassa periaatteellinen päätös siitä, että valtion tilauksissa kotimainen hinta saa olla 20 % korkeampi kuin ulkolainen hinta, ja sitä on tietoisesti pyritty myöskin mahdollisuuksien mukaan soveltamaan lisenssipolitiikassakin, mutta ei tietystikään läpi linjan.

Tässä on eräs hyvin ikävä tekijä se, että meidän kotimainen kustannustasomme on valitettavasti niin suuri. Sitä olisi pyrittävä monissa kohdin, sitä kustannustasoa alentamaan. Eräs sellainen toimenpide olisi korkokannan alentaminen, johon meidän vaatimuksestamme viime vuoden vaihteessa käytiin. Minusta kannattaisi nyt tänäkin vuonna ottaa jälleen kysymys esille korkokannan alentamisesta, sillä siinä olisi varaa vielä 1 prosentti alentaa. Se olisi eräs huomattava tekijä meidän kustannustasomme alentamiseen ja sillä tavalla meidän teollisuutemme, myöskin metalliteollisuutemme saataisiin kilpailukykyiseksi. Tämä on se toinen tekijä, joka tätä kysymystä arvosteltaessa on otettava huomioon.

Mitä tulee sitten tämän kysymyksen hoitamiseen, minä olen esiintynyt täällä niinkuin altavastaaajana ja puolustajana. Hallituksessa vallitsevan työnjaon mukaan ulkomaankauppa ei kuulu kauppaministerille, vaan se kuuluu ulkoministerille, jonka alainen esim. ulkomaankauppaosasto on. Lisenssitoimikunta on ohjesääntönsä mukaan itsenäinen laitos, sen toimintaan ei kauppaministeri eivätkä muutkaan ministerit suoranaisesti pääse vaikuttamaan, mutta asiallisestihan on niin, että kun ulkomaankauppaosaston päällikkö maisteri Lehtinen on lisenssitoimikunnan puheenjohtaja ja kun siis ulkoministerinä on myöskin henkilö, joka on Suomen Pankin pääjohtaja ja käytännössä määrää valuutoista, niin ulkomaankaupan ohjeet ja koko lisenssipolitiikan ohjat ovat käytän-

nöllisesti katsoen olleet siellä. Tästä syystä minä en mm. suostunut vastaamaan maalaisliiton eduskuntaryhmän tekemään kysymyseen, joka koski lisenssipolitiikkaa ja ulkomaankauppaa, koska minulla ei ole mahdollisuuksia siihen vaikuttaa. Niiltä osilta, joilla kauppaministeriö pystyy vaikuttamaan lisenssipolitiikkaan, niiltä osilta lisenssipolitiikka on noudattanut juuri niitä linjoja, joita toveri Kuukkanen täällä mainitsi. Onhan meillä edustajat siellä lisenssitoimikunnassa, kauppaministeriössä on meillä kaksi miestä, osastopäällikkö Kopola ja ylijohtaja Raade, jotka ovat yleensä edustaneet hyvin voimakkaasti kotimaisen teollisuuden suojaa lisenssipolitiikassa, sikäli kuin se käytännössä yleensä on mahdollista, ja myöskin metalli- ja konetoimikunnassa, joihin kauppaministeriöllä on enemmän vaikutusta, on tietääkseni tämä asia voitu hoitaa. Niin että tätä kysymystä ei pitäisi arvostella näin - minä palaan siihen puheenvuoroni alkuosaan - niin suoraviivaisesti kuin sitä pyritään tekemään. Asia on näin ja jokainen tapaus on tutkittava perusteellisesti erikseen eikä sen perusteella tehtävä mitään yleisiä johtopäätöksiä.

Mitä sitten tulee niihin rautatien tilauksiin, niin en nyt niitäkään yksityiskohtaisesti tunne, ja kun toveri Peltonen ei ole täällä läsnä, niin en puutu niihin ehkä ryhdy vastamaan tähänkään yksityiskohtaan. Halusin vain näihin yleisluontoisiin linjoihin antaa vähän selvitystä.

K u u k k a n e n : Tähän vain toteaisin, että tietysti se pitää paikkansa, mitä toveri Tervo sanoi, ja yleensä enemmän noin ammattiyhdistysmiehenä on sanottava siitä, kannattaako meidän tuottaa maahan dollarihymyjä ja muita hyviä autoja ja tavaroita, joita maassamme ei välttämättä tarvita. Ja tietysti kauppasopimusten perusteella joudutaan tuottamaan sellaista tavaraa, jota emme tarvitsisi. Mutta mitä tulee meidän kotimaiseen hintatasoomme ja mei-

dän teollisuutemme korkeaan hintatasoon, niin ei se sinänsä sitä kokonaisuudessaan ole, vaan sen korkeassa hintatasossa on kyllä hyvin paljon bluffiakin. Sitä osoittaa se, että meidän metalliteollisuudessa on pystytty kustannusarvioita alentamaan ja niinpä esim. Värtsilä-yhtymän kustannusarvio on voinut pudota, vaikka se hyväksytyjen liikeperiaatteiden mukaisesti on tehty, hyvinkin huomattavasti. Ja tuskinpa ne vielääkään tappiolla niitä tuotteitaan tekevät. Niinpä myös tunnetussa Kulosaaren siltajutussa tarjous putosi 9 miljoonalla aivan nopeasti, ei siinä ollut edes tinkimistä ja tuo ero ulkomaisen ja kotimaisen hinnan välillä jää 16 %:ksi ja siinäkin on vielä ilmaa. Tässä tapauksessa kotimaisella teollisuudella on kyllä mahdollisuus ja tehdä silta kotimaisin voimin, kun siinä vielä Värtsilä-yhtymällä on tehdaslaitos aivan sen sillan lähellä, joten siinä ei tule mitään kuljetuskustannuksia ja työntekijät ja ammattimiehet ovat aivan siinä sillan ääressä myöskin. Jotakin tässä asiassa onkin ilmeisesti Helsingin kaupungin johdon taholta jätetty tekemättä eikä lopullista pätevää hintavertailua kotimaisista ja ulkolaisista tarjouksista ole esitetty. Ei tässä sentään tarvitsisi tätä siltaa Itävallassa teettää, kun siinä työ kotimaisinkin voimin voidaan varmaan joko- seenkin samoin kustannuksin suorittaa ja siten taata työtä huomattavalle työntekijämäärälle. Mitä muuten tähän lisenssipolitiikkaan tulee, niin on todettava, että meidän liittomme ja ammattiyhdistysliikkeen taholta yleensä ei niinkään paljon ole kiinnitetty huomiota sellaisiin tapauksiin, joita tapahtuu tehtyjen kauppasopimusten puitteissa kuin sellaisiin, joissa kulloinkin ajankohtaisten vaatimusten mukaan vaaditaan muuten lisenssiä. Näistäkin riitaa käydään, ja tällaisia on mm. tämä siltajuttu, josta ei ole tehty mitään kauppasopimusta Itävallan kanssa, vaan josta Helsingin kaupunki on pyytänyt nyt lisenssiä tehdäkseen so-